

# **APLICAREA CONVENȚIEI ROMÂNNO - RUSE DIN 4 / 16 APRILIE 1877 ÎN VRANCEA**

**Horia Dumitrescu**

Lupta pentru câștigarea Independenței depline a României a constituit trăsătura dominantă a perioadei 1866 - 1877. În vederea realizării acestui obiectiv, guvernele române și domnitorul Carol I au inițiat acțiuni diplomatice, propagandistice, economice și de altă natură pentru dobândirea, prin mijloace pașnice, a Independenței depline a Statului.

Între anii 1866 - 1868, guvernul român a dus tratative și a purtat discuții, de principiu, cu Serbia, Grecia și Muntenegru în vederea încheierii unei alianțe, inclusiv militare, pentru cucerirea Independenței depline. Au fost încheiate unele tranzacții economice cu Prusia și Austro-Ungaria.<sup>1</sup>

Între anii 1871-1877, România s-a manifestat pe plan extern prin acte de politică ce-i defineau cu claritate entitatea în relațiile internaționale.

Încheierea la București a Convenției telegrafice româno-austro-ungare (8 august 1871), a Convenției poștale româno-sârbe (27 octombrie 1871), înființarea Agenției diplomatice române la Berlin (6 mai 1872), încheierea Convenției poștale româno-ruse (17 februarie 1873), înființarea Agenției diplomatice române la Roma (16 martie 1873) și a celei de la Petersburg (24 martie 1874), semnarea la Viena a Convenției comerciale, vamale și de navigație româno-austro-ungare (10 iunie 1875), încheierea la București a Convenției de comerț și navigație româno-ruse (15 martie 1876), sunt acte de politică externă

---

<sup>1</sup> Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, **De la statul geto - dac la statul român unitar**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 297

românească care demonstrează poziția internațională a României, care se manifesta, în fapt, ca un stat liber și independent.<sup>2</sup>

Mersul evenimentelor politico-militare în contextul redeschiderii „*chestiunii orientale*” au determinat guvernul liberal, venit în fruntea conducerii treburilor Statului, ca în perspectiva confruntării militare ce se întrevedea cu Imperiul Otoman, să se orienteze spre o eventuală cooperare militară româno-rusă.

Din septembrie 1876, Petersburgul sonda ce fel de atitudine ar avea de gând să urmeze România în cazul unui război ruso-turc.

La 21 septembrie /3 octombrie 1876, Principele Carol s-a decis să-l trimită pe Brătianu la Livadia – una din reședințele favorite ale Curții Imperiale ruse – unde sosiseră țarul Alexandru II<sup>3</sup> cu

---

<sup>2</sup> *Ibidem*, p. 298

<sup>3</sup> **Alexandr Nicolaevici Romanov - „Țarul Eliberator”**. Născut la Moscova, la 29 aprilie 1818. Fiul lui Nicolae I și al Alexandrei Feodorovna (Charlotte, prințesă de Prusia). Urmează la tron tatălui său, răpus de o pneumonie la 18 februarie 1855. În anii 1840 a fost membru al Consiliului de Stat, al Comitetului de Finanțe și al altor organisme guvernamentale.

Căderea Sevastopolului și presiunile consilierilor săi l-au determinat să semneze Tratatul de la Paris (1856). Rusia a fost forțată să cedeze Moldovei sudul Basarabiei și a renunțat atât la flota din Marea Neagră, cât și la pretențiile protectoratului exclusiv asupra locuitorilor creștini din Imperiul Otoman.

Primii ani de domnie păreau să promită o liberalizare generală: miniștrii conservatori nepopulari au fost demși, mulți deținuți politici au fost eliberați, printre care și cei 29 decembriști supraviețuitori, cenzura a cunoscut o relaxare.

A abolit șerbia (1856 și 1861). A creat un nou nivel de guvernare locală – volost (districtul). În 1864, în provinciile europene ale Rusiei a luat ființă un sistem de consilii regionale alese – zemstva.

A reformat Justiția prin crearea unui personal juridic independent, numit pe viață, menit să garanteze dreptate imparțială pentru toți rușii. A introdus bugetul centralizat și controlul asupra conturilor departamentale.

A fost creată o Bancă de Stat care să acorde împrumuturi noilor întreprinderi și afaceri. A reformat învățământul primar, secundar și universitar (1863 și 1864). A suprimat insurecția din Polonia (1863) care a avut ca urmări abolirea autonomiei Poloniei, obligativitatea învățării limbii ruse în școlile poloneze, demiterea demnitarilor polonezi și înlocuirea lor cu

moștenitorul Tronului, cu principele Gorceakov <sup>4</sup> și cu ministrul de Război, Miliutin; fusese chemat și generalul Ignatiev.<sup>5</sup>

---

ruși, interzicerea comunicării între Biserica Catolică și Vatican, precum și publicarea cărților în ucraineană.

Pe plan extern, Alexandru și cancelarul Gorceakov au urmărit scoaterea Rusiei din izolare. Între anii 1863 – 1870 obiectivul principal al politicii externe țariste a fost expansiunea în Asia. Rusia a ajuns pe malul stâng al Amurului și zona dintre regiunea Amur – Ussuri și Marea Japoniei.

În 1867, Alaska a fost vândută Statelor Unite pentru 7,2 milioane de dolari. Prin Tratatul de la Sankt Petersburg (1875), Japonia a renunțat la pretențiile asupra insulei Sahalin în schimbul suveranității asupra Insulelor Kurile. În timpul lui Alexandru, 37.000 de mile pătrate de teritoriu asiatic au fost adăugate Imperiului Rus.

Între anii 1860 – 1870, Rusia și-a extins dominația asupra Asiei Centrale: cucerirea Caucazului, instituirea protectoratului asupra Bokharei, ocuparea Khivei (1873), anexarea Kokandei (1876), câștigarea controlului asupra zonei Turkmenei.

Războiul franco-prusac din 1870 - 1871 le-a oferit lui Alexandru și Gorceakov să revizuiască clauzele Tratatului de la Paris care îi interziceau Rusiei să aibă o flotă în Marea Neagră, inițiativă susținută de Marile Puteri în Convenția de la Londra din 1871.

Doi ani mai târziu, Rusia, Germania și Austro-Ungaria formau Liga celor Trei Împărați

În aprilie 1877, Rusia a intrat în război cu Turcia, aparent în apărarea bulgarilor, dar în realitate urmărind câștigarea prestigiului și a unor noi teritorii. Țarul Alexandru II a murit asasinat la 1 martie 1881 (David Warnes, **Cronica Țarilor Ruși. Prezentarea Conducătorilor Rusiei Imperiale. Domnie după Domnie. Cu 229 ilustrații, 100 în culori**, Editura M.A.S.T., 2001, p. 177 – 187)

<sup>4</sup> **Alexandr Mihailovici Gorceakov** (1798 – 1883). Intrat în diplomatie în 1817, a parcurs o carieră rapidă și în aprilie 1856 a fost chemat de țarul Alexandru II la conducerea Ministerului Afacerilor Străine. Vreme de 26 de ani, a urmat o politică prudentă, care, în opinia sa, putea să ridice Rusia din dezastrul suferit în Războiul Crimeei. Prințul Gorceakov s-a apropiat de Franța (1857) și de Prusia (1863), iar prin Tratatul de la Londra (1871) a obținut anularea clauzelor Tratatului de la Paris care limitase suveranitatea rusă în Marea Neagră. În timpul războiului ruso-româno-turc (1877 – 1878), nu l-a putut împiedica pe Bismarck ca prin Tratatul de la Berlin să ridice Rusiei o parte din avantajele câștigate la San-Stefano. A murit la Baden-Baden, în 1883.

Deputațiunea română a fost primită la Livadia cu „mare distincție”<sup>6</sup>, iar toți membrii ei au fost decorați de Țar. De la sosirea delegației române, contele general Ignatiev „a acaparat pe Brătianu pentru a-i explica necesitatea unei înțelegeri în vederea trecerii trupelor ruse prin România”<sup>7</sup>.

În discuția cu Brătianu, principele Gorceakov „și-a susținut părerea că Rusia trebuie să încheie cu România o convenție militară fără caracter politic. Rusia poate face incursiune în Turcia numai prin România, fără ca prin aceasta să se nască pentru țară vreo pagubă”<sup>8</sup>.

La obiecția lui Brătianu că înțelegerea cu România ar fi fără greutate îndată ce Rusia ar face războiul în înțelegere cu Puterile Garante, Gorceakov a răspuns „cu mare asprime, că România are să conceadă trecerea armatelor rusești fără nici o condiție, căci altminterea Rusia ar invoca tratatele după care Moldova și Muntenia sunt părți integrante ale Imperiului Otoman și ar intra numaidecât în țară.”<sup>9</sup>

La plecarea lui Brătianu, Gorceakov a îndulcit tonul și a declarat că „Dacă va fi război, ne vom înțelege, România nu poate decât să câștige”<sup>10</sup>. Brătianu i-a răspuns „că o înțelegere ar fi în interesul ambelor State și el este dispus spre a discuta mai de aproape chestiunea”<sup>11</sup>.

Contele Ignatiev l-a trimis la București (16/28 noiembrie 1876) pe Nelidov, prim consilier al Ambasadei ruse din Constantinopol „pentru a negocia cu Guvernul [român] în privința unui tratat pentru trecerea trupelor ruse prin România și pentru participarea eventuală

<sup>5</sup> **Memoriile Regelui Carol I al României. De un martor ocular.** Vol.III. 1876 – 1877, Ediție și indice de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 60

<sup>6</sup> *Ibidem*, p. 62

<sup>7</sup> *Ibidem*

<sup>8</sup> *Ibidem*

<sup>9</sup> *Ibidem*

<sup>10</sup> *Ibidem*, p. 63

<sup>11</sup> *Ibidem*

*a României la o acțiune contra Turciei. Prezența sa e ținută în cel mai adânc secret. Lucru destul de curios, odată cu el sosește și Ali-Bei, cu scopul de a pune la cale o înțelegere cu România, în contra Rusiei”.*<sup>12</sup>

A doua zi, Brătianu a prezentat Domnitorului proiectul unei Convenții relative la trecerea armatei ruse prin România, care s-a întocmit după propunerile rusești. Proiectul trebuia semnat de el și Nelidov și ratificat de Marele Duce Nicolaie și de Principele Carol.

Opinia Principelui Carol a fost că o asemenea înțelegere va trebui neapărat să aibă forma unui tratat și „*să fie considerată ca o afacere politică*”.<sup>13</sup>

La 23 noiembrie / 5 decembrie 1876, Brătianu s-a înțeles cu consilierul de Legație Nelidov în privința punctelor principale ale unei Convenții pentru trecerea trupelor ruse.

Din cele patru puncte „*care formau obiectul tratatului politic formularea celui de al doilea a prezentat o deosebită dificultate, pentru că ministrul președinte [Brătianu] a insistat ca instituțiile și drepturile Statului Român să fie strict respectate și pentru că Principele [Carol I] a cerut ca Rusia să se oblige a garanta integritatea actuală a României, făcând astfel să dispară temerea apropiată, că Rusia va ridica eventual pretenții pentru retrocedarea unei părți din Basarabia, care, prin Convenția de la Paris, a fost dată Moldovei. O convenție deosebită compusă din 25 de articole va regla detaliile trecerii armatei ruse*”.<sup>14</sup>

Tratativele se purtau, în cel mai strict secret, la consulul general rus, baronul Stuart, numit în funcție la 24 iunie / 6 iulie 1876, în locul lui Zinoviev.

Profund nemulțumit de „*concepția asupra autonomiei României și a demnității Principelui Domnitor*” stipulate prin noua Constituție turcă, la începutul lunii ianuarie 1877, Carol considera că a venit momentul semnării tratatului pentru trecerea rușilor prin țară.

---

<sup>12</sup> *Ibidem*, p. 74

<sup>13</sup> *Ibidem*, p. 75

<sup>14</sup> *Ibidem*, p. 76

La sfârșitul aceleiași luni, contele Nelidov a sosit la București „spre a regula definitiv pozițiunea Guvernului princiar, în previziunea intrării oștirei rusești în România”.<sup>15</sup>

În cursul lunii februarie 1877 au avut loc „negocieri zadarnice între Brătianu și Nelidow, care încă de pe atunci, întocmai cum au făcut și Ignatieff, un an mai târziu, amenință pe România cu toată mânia Rusiei celei puternice, în cas când guvernul princiar nu ar subsemna convențiunea propusă”.<sup>16</sup>

Cum războiul ruso-turc devenea inevitabil, baronul Dimitrie Stuart stăruia, la 17/29 martie 1877, pe lângă Brătianu să semneze Convenția ruso-română.<sup>17</sup>

La 4/16 aprilie 1877, Mihail Kogălniceanu – ministrul român al Afacerilor Străine – având împuternicirea Principelui Carol și baronul Dimitrie Stuart – consilier de Stat, agent diplomat și consul general al Rusiei în România – posedând procura Țarului<sup>18</sup> - au semnat Convenția româno-rusă, compusă din una în patru articole, privitoare la trecerea armatelor ruse prin România și cealaltă în 24 de articole și

<sup>15</sup> Theodor Codrescu, **Uricarul sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la Istoria Românilor**, vol.XII, Tipografia Buciumului Român, Iassi, 1889, p. 173

<sup>16</sup> *Ibidem*

<sup>17</sup> **Memoriile Regelui Carol I al României...**, p. 101

<sup>18</sup> Titulatura oficială a lui Alexandru II: „Imperator și autocrat al tuturor Rusiilor, al Moscovei, Kievului, Vladimirului, Novgorodului, Țar al Siberiei, Țar al Chersonesului Tauric, Țar al Georgiei, Domn al Plescovului și Mare Duce al Smolenskului, al Lituaniei, Voliniei, Podoliei și Finlandei; Duce al Estoniei, Livoniei, Curlandei și Semigalei, Samogitiei, Bialistocului, Careliei, Tverului, Iugariei, Permului, Viazkei, Bolgariei și altora; Domn al Cesniovului, Riazanului, Polotskului, Rostovului, Iaroslavului, Beloșerskului, Ovdovului, Obdorului, Condiei, Witapkului, Mstișlovului, stăpânitor al tuturor țărilor de la Nord, Domn al Iberiei, Cartalinei, Cabardiei și al provinciei Arneniei, principe ereditar și suveran al principatelor din Circazia și altor princi de la munți, urmaș al Norvegiei, Duce al Schleswigului – Holsteinului, al Stormarcului, Dethmarsenului și Oldenburgului etc. etc.” (Theodor Codrescu, *op.cit.*, p. 228 – 229)

alte două „atingători de aceleași”<sup>19</sup> referitoare la condițiile acestei treceri:

### **Articolul I**

*Guvernul Alteței Sale Domnului României Carol I asigură armatei ruse care va fi chemată a merge în Turcia, libera trecere prin teritoriul României și tratamentul rezervat armatelor amice.*

*Toate cheltuelile care ar putea fi ocazionate de trebuințele armatei ruse, de transportul său precum și pentru satisfacerea tuturor trebuințelor sale, cad naturalmente în sarcina Guvernului Imperial.*

### **Articolul II**

*Pentru ca niciun inconvenient sau pericol să nu rezulte pentru România din faptul trecerii trupelor ruse pe teritoriul său, Guvernul Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor se obligă a menține și a face a se respecta drepturile politice ale Statului Român, astfel cum rezultă din legile interioare, și tratatele existente, precum și a menține și a apăra integritatea actuală a României.*

### **Articolul III**

*Toate detașiunile relative la trecerea trupelor ruse, la relațiunile lor cu autoritățile locale, precum și toate învoelile cari ar trebui să fie luate pentru acest sfârșit, vor fi consemnate într'o convențiune specială care va fi încheiată de delegații ambelor guverne, și ratificată în același timp ca și cea de față, și va intra în lucrare de îndată.*

### **Articolul IV**

*Guvernul Alteței Sale Domnului României se obligă a obține pentru Convențiunea de față precum și pentru cea menționată la art. precedent ratificarea cerută de legile române și a face imediat executorii stipulațiunile cuprinse întrânsa.*

---

<sup>19</sup> *Ibidem*, p. 229

*Drept aceea, plenipotențiarilor respectivi au pus pe Convențiunea din față semnăturile lor și sigiliul armelor lor.*

*Făcut în București, la 4 / 16 Aprilie, anul grației una mie optsute șaptezeci și șapte<sup>20</sup>.*

Pentru executarea art.III din Convenție, cei doi plenipotențiarilor au convenit să reglementeze printr-o **Convenție specială** învoielile relative la trecerea trupelor imperiale ruse, precum și raporturile lor cu autoritățile locale:

### **Articolul I**

*Guvernul român acordă armatei ruse uzul căilor ferate, comunicațiilor fluviale, drumurilor, poștelor și telegrafelor României, și pune la dispozițiunea sa resursele materiale ale țării, pentru necesitățile de aprovizionare, de furajuri și de transport, după modul și condițiunile stipulate în articolele ce urmează:*

### **Articolul II**

*Relațiunile autorităților militare ruse cu autoritățile locale se vor face prin mijlocirea comisarilor speciali români numiți spre acest sfârșit. Un comisar general român va fi delegat pe lângă comandantul cap al trupelor ruse pentru toată durata trecerii lor prin România.*

### **Articolul III**

*Comisarii români vor fi căpuiți de toate datele (données) relative la resursele materiale (precum furajuri, aprovizionamente, cărăușie, paie, încălzit etc.), ce poate procura țara în parcursul trupelor ruse, atât în lungul căilor ferate, cât și pe țărmurile Prutului și Dunării, cu indicațiunea prețurilor aproximative a acestor obiecte la punctele unde vor trebui a fi predate, a cantităților ce ar putea fi date și a epocilor la care predarea lor ar putea fi cu putință.*

---

<sup>20</sup> Documente privind Istoria României. Războiul pentru Independență. Vol. II (1 Ianuarie 1877 - 9 Mai 1877), Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1952, doc. nr. 191, p. 112



## **Articolul IV**

*Autoritățile militare ruse, după ce vor lua cunoștință de datele menționate în articolul precedent și vor decide cantitățile de produse ce le vor fi necesare și punctele unde vor trebui a fi predate, se vor înțelege cu comisarii români asupra modului de predare. Prin urmare aprovizionamentele se vor face pentru contul armatei ruse, sau de către autoritățile române cu prețurile convenite, sau cu concursul lor, prin susmenționata comisiune, cumpărare directă etc.*

## **Articolul V**

*Se va proceda tot astfel pentru toate achizițiunile care ar fi necesare pentru campament, bivuac, transportul trupelor, bagajelor lor, materialului și munițiilor de resbel, precum și pentru furniturile spitalelor ambulanțelor și farmaciilor. Autoritățile române vor înlesni satisfacerea acestor trebuințe.*

## **Articolul VI**

*Guvernul român pune la dispozițiunea armatei ruse toate căile ferate ale țării pentru transportul său, acel al materialului, al bagajelor și aprovizionamentelor ce o însoțesc, precum și acelor al căror transport ar putea fi necesar mai târziu. Pentru aceste transporturi, armata imperială va fi pe deplin asimilată armatei principare și se va bucura de aceleași drepturi și prerogative ca aceasta din urmă, în tot ce privește obligațiunile companiilor drumurilor de fer în privința trupelor și altor condițiuni și detațiuni stipulate, pentru transporturile militare, prin caetele de însărcinări ale companiilor, și legile și regulamentele în vigoare în România. Cât pentru tarifele de transport, guvernul român se obligă a priori pentru o reducere de patruzeci la sută asupra tarifelor ordinare și se rezervă de a regula detațiunile acestei chestiuni printr-o înțelegere ulterioară cu companiile.*

*În ceea ce privește însă cheltuielile și plățile adiționale, precum înregistrări, manipulațiuni și altele, se va proceda după cum se practică pentru transporturile militare române.*

## Articolul VII

*Ministrul lucrărilor publice al României va da, asupra cererii șefului comunicațiilor militare ruse,, ordinele și instrucțiunile necesare administrațiilor căilor ferate române, pentru a asigura cu cel mai mare succes și celeritate posibilă transportul armatei Imperiale cu materialul, bagajele, aprovizionamente, etc., după un plan ce va trebui a fi hotărât mai dinainte precum se va stipula mai la vale. Trenurile militare vor avea prioritatea asupra tuturor celorlalte trenuri, exceptându-se trenul poștă și fără prejudiciu pentru transporturile trupelor române. La trebuință numărul trenurilor de mărfuri chiar pe deplin oprită, în caz de necesitate.*

## Articolul VIII

*Pentru transportul trupelor imperiale și al materialului lor pe linia Iași – Ungheni, care are aceeași lărgime ca drumurile de fer ruse, o unitate și continuitate a condițiunilor tehnice a mișcării se vor stabili în urma unei înțelegeri între ambele administrațiuni, pentru a se evita orice întârziere sau transbordament la frontieră.*

## Articolul IX

*Pentru a se obține unitatea necesară în serviciul liniilor române spre asigurarea transportului celui mai grabnic și celui mai regulat al armatei ruse cu bagajele ei, munițiuni, material de resbel și aprovizionamente de orice fel, se va institui, sub direcțiunea ministerului lucrărilor publice, un consiliu central, compus de delegații diferitelor companii, care posedă părți din rețeaua română. Un comisar numit de șeful comunicațiilor militare a armatei imperiale, va fi delegat pe lângă ministerul lucrărilor publice pentru a facilita raporturile cu autoritățile militare ruse.*

*Mișcarea și serviciul pe toate liniile rețelei române se vor face provizoriu sub direcțiunea imediată a consiliului central, ale cărui dispozițiuni ministrul lucrărilor publice le va face a concorda cu exigențele și trebuințele ce-i vor fi exprimate de șeful comunicațiilor militare, în privința transporturilor în chestiune.*

## **Articolul X**

*Direcțiunea superioară și privegherea transporturilor armatei imperială vor aparține șefului comunicațiilor militare al acestei armate. Pentru a asigura regularitatea și continuitatea serviciului acestor transporturi, el va lucra prin mijlocirea comisarului român, delegat ad-hoc pe lângă dânsul, și va provoca prin organul său toate măsurile necesare pentru acest sfârșit.*

## **Articolul XI**

*Șeful comunicațiilor militare va avea facultatea de a cere, prin mijlocirea comisarului român, delegat pe lângă dânsul sau prin propriul său delegat pe lângă consiliul central, executarea tuturor lucrărilor necesare pentru sporirea și securitatea mișcării atât pe linii cât și în gări, și materialul rulant, precum platforme, rampe, căi de garaj, îmbrășamente auxiliare, gări provizorii, apropiiațiuni de vagoane de mărfuri și trucuri pentru transportul oamenilor, cailor și materialului etc. Toate cheltuielile ocazionate prin aceste lucrări vor fi în sarcina armatei ruse; modul executării lor va fi regulat între ministrul lucrărilor publice și șeful comunicațiilor militare al armatei ruse.*

## **Articolul XII**

*În caz de urgență, șeful comunicațiilor militare va avea facultatea, în urma unei înțelegeri prealabile cu comisarul român, a înlocui prin mijloacele de care dispune tot ceea ce ar lipsi și ar amenința să împiedice mișcarea armatei ruse. Va putea face de a se suspenda imediat de către comisarul român și a cere dela ministrul lucrărilor publice depărtarea impiegaților și agenților subalterni a căror rea voință ar putea da temeri de primejdii.*

## **Articolul XIII**

*Dacă trebuințele de comunicațiune ale armatei ruse ar face necesare: construirea pe teritoriul român a unui nou tronșon (tronchon) sau îmbrășament de cale ferată, lucrările vor fi executate*

*prin îngrijirea autorităților militare ruse, cu cheltuiala guvernului imperial. Guvernul român va înlesni aceste lucrări și se va însărcina cu îngrijirile necesare pentru a asigura armatei ruse dreptul de a se bucura timpuriu de terenurile indispensabile pentru instalarea acestor tronșoane sau ambrașamente pe bazele adoptate în România pentru lucrările de utilitate publică. Când aceste linii vor deveni inutile, materialurile mobile întrebuițate la construirea lor vor fi la dispozițiunea guvernului rus, iar lucrările executate vor deveni proprietatea guvernului român fără nicio remunerațiune.*

#### **Articolul XIV**

*Exploatarea rețelei române se va face de către companiile și administrațiile existente, sub direcțiunea consiliului menționat la art. IX al Convențiunii de față. Companiile vor fi îndemnizate pentru toate transporturile efectuate după tariful care se va stabili conform articolului VI. Aceste companii vor fi asemenea despăgubite de stricăciunile care ar putea fi comise în materialul lor prin greșala trupelor ruse.*

#### **Articolul XV**

*Planul transportului trupelor, livretele de mersul trenurilor militare, formele și detașiunile rechizițiunilor de transport, documentele de contabilitate și de control, termenele și modul plății, precum și raporturile de stabilit în timpul transportului, între trupele ruse și agenții locali ai căilor ferate române, vor fi regulate imediat după încheierea Convențiunii de față de către comisararii ad-hoc. Companiile și administrațiunile căilor ferate vor fi datoare de a le procura toate documentele și materialele necesare pentru compunerea acestui plan, a livretelor de mers și detașiunile de serviciu și de a le da cel mai mare concurs. Toate chestiunile de detaliu, regulate de către acești comisari și consemnate într'o instrucțiune specială care va fi aprobată de șeful comunicațiilor militare al armatei imperiale și de comisarul român, delegat pe lângă dânsul, vor fi obligatorii atât pentru trupele ruse cât și pentru impiegații căilor ferate.*

## **Articolul XVI**

*În timpul pasagiului armatei imperiale, toate crimele și delictele care ar fi comise, de impiegații căilor ferate cu intențiunea de a împiedica sau de a opri transportul trupelor sau de a pune în pericol securitatea trenurilor militare vor fi pedepsite după legile române existente și cu aceeași rigoare ca cum ar fi dirijate contra armatei române.*

## **Articolul XVII**

*Guvernul român acordă armatei ruse uzul poștelor și telegrafelor Statului și companiilor căilor ferate cu același titlu cu care se bucură autoritățile române ale căror cheltuieli nu sunt trecute în bugetul Statului. Prin urmare depeșele oficiale ruse vor avea prioritatea asupra corespondenței private. Pentru a nu împiedica serviciul ordinar al telegrafelor, armata rusă va avea facultatea, oriunde trebuința se va simți, de a lega cu cheltuiala sa stâlpii telegrafici ai Statului și ai companiilor un fir telegrafic al ei și de a așeza aparate pentru uzul său particular. Aceste fire vor fi păzite și conservate după cum sunt firele române și fără altă cheltuială particulară, pentru armata rusă căreia însă vor rămâne reparațiunile.*

## **Articolul XVIII**

*Se va stabili la spatele armatei ruse o linie și puncturi de etape (étapes) eceptându-se orașul București unde nu vor fi trupe ruse. Este bine înțeles că trupele nu se vor opri decât acolo unde vor fi silite de trebuințele odihnei sau de obstacole independente de voința lor, și numai pentru timpul strict necesar spre acest sfârșit. În lungul liniei și punctelor de etape precum și pe linia mișcării trupelor se vor putea așeza magazii și depozite de hrană, furajuri, aprovizionamente de orice natură, cuptoare pentru pâine și pesmeți, bucătării pentru prepararea hranei trupelor, etc. Locurile necesare pentru acest sfârșit vor fi angajate de comisarii armatei ruse cu concursul comisarilor români, cu aceleași condițiuni ca și pentru trebuințele Statului. Se va proceda tot astfel în ceea ce privește achizițiunea*

*materialelor necesare pentru construirea și instalarea ziselor stabilimente.*

### **Articolul XIX**

*Bolnavii și răniții armatei ruse vor fi tratați și îngrijiți în stabilimente sanitare organizate pentru acest sfârșit pe linia de comunicațiune și de etape, ori unde comandantul-cap rus va găsi indispensabil, afară de orașul București, și pe cât se va putea afară de centrurile mari de populațiune, exceptându-se spitalurile pentru răniți. Autoritățile române vor da concursul lor și vor acorda toate înlesnirile pentru instalarea stabilimentelor sanitare precum și pentru închirierea edificiilor necesare pentru asemenea întrebuințare. În localitățile unde nu s'ar găsi spitale ruse, bolnavii vor putea fi admiși provizoriu, în marginile posibilului în stabilimente sanitare române, plătindu-se cheltuielile de întreținere și de tratament.*

### **Articolul XX**

*În localitățile unde o oprire s'ar recunoaște necesară în timpul trecerii trupelor ruse, în condițiunile stipulate prin articolul XVIII, aceste trupe se vor bucura de înlesnirile de locuință și campament ce li se vor procura prin îngrijirile autorităților locale. Dacă prin acest fapt ar deveni necesare retribuțiuni ele vor fi regulate printr'o înțelegere între comisarii respectivi.*

### **Articolul XXI**

*Pe linia de comunicație a armatei imperiale, în localitățile unde necesitățile militare ar reclama numirea de comandanți de etape ruse, acești comandanți vor comunica cu autoritățile locale prin mijlocirea comisarilor români, prevăzute la articolul II.*

### **Articolul XXII**

*Armata rusă va avea facultatea de a stabili poduri și comunicațiuni fluviale la punctele unde se va recunoaște necesar și de a face lucrările indispensabile pentru a asigura și protege aceste treceri. Guvernul român va pune, pentru acest sfârșit, la dispozițiunea*

*armatei ruse bărcile, batelurile etc., ce-și va putea procura pe cât trebuințele armatei sale îi vor permite, precum și cantitatea necesară de lemne de construcție și alte materiale cu retribuțiune echitabilă.*

### **Articolul XXIII**

*Toate plățile de efectuat cu ocaziunea trecerii trupelor ruse prin România, atât guvernului princiar cât și companiilor căilor ferate și particulare, vor fi calculate pe baza unității monetare române sau franceză. Se vor putea face sau în numărătoare, sau prin bonuri în regulă, emanînd dela comandantul armatei imperiale și plătibile de casele acestei armate, în termen de două luni cel mult. Forma bonurilor, termenii, modul și locurile de plată și de control, vor fi regulate și aduse la cunoștința publicului în urma unei înțelegeri între comandantul-cap al armatei rusă și comisarul general român.*

### **Articolul XXIV**

*Guvernul român acordă Guvernului rus pentru durata șederii trupelor imperiale în România și dincolo de Dunăre, libera importățiune pe teritoriul său fără plată de drepturi, și liberul tranzit al tuturor articolelor și obiectelor de aprovizionare, de furnitură, de material și de munițiuni de resbel, destinate uzului armatei imperiale, și chiar acelora a căror intrare în România s'ar găsi prohibită prin regulamentele române.*

### **Articolul XXV**

*Dacă s'ar întâmpla dezerțiuni din trupele ruse în timpul trecerii lor prin România, autoritățile princiare vor da concursul lor pentru dovedirea și arestarea culpabililor asupra indicațiunilor ce li se vor da de autoritățile militare ruse. Dezertorii vor fi predați în mâinile comandanților militari ruși cei mai apropiați de locul unde arestarea a fost efectuată.*

## Articolul XXVI

*Toate cazurile și diferendurile care s'ar putea ivi cu ocaziunea trecerii trupelor ruse prin România și care n'ar fi prevăzute prin Convențiunea de față, vor fi regulate într'un comun acord prin comisarii numiți ad-hoc de comandantul-cap al trupelor ruse și comisarul general român.*

*Drept aceia Plenipotențiarilor respectivi au pus Convențiunea suplimentară de față semnăturilor lor și sigiliurile armelor lor.*

*Făcută în îndoit exemplar, în București, la 4 Aprilie, anul grație una mie opt sute șaptezeci și șapte”<sup>21</sup>*

Convenția a fost votată de Adunarea Deputaților în ședința din 16 aprilie 1877 (79 voturi pentru, 25 contra) și de Senat, la 17 aprilie 1877 (41 voturi pentru, 10 contra).

La 11/23 aprilie 1877, trupele ruse – fără a aștepta ratificarea Convenției româno-ruse de către Parlamentul de la București și cu o zi înaintea Declarației oficiale de război a Rusiei împotriva Turciei – au trecut frontiera României, desfășurându-și marșul spre zonele de concentrare de pe linia Dunării.<sup>22</sup>

Detașamentele de cavalerie au trecut prin punctele Kubei și Tatar – Bunar și, în marș forțat, au atins în aceeași zi punctele Ismail, Chilia, Reni, Galați, Barboși și Brăila.

Grosul armatei ruse a pătruns pe teritoriul României în ziua de 12 aprilie 1877, pe patru coloane, din care două treceau prin Focșani:

- coloana din dreapta, compusă din Diviziile 8 și 12 Cavalerie, Brigada independentă de cazaci a Caucazului și Regimentul 37 Cazaci de Don – toate din Corpul 12 Armată – a intrat pe la Ungheni și, urmând itinerariul Iași – Roman – Focșani – Buzău – Ploiești, s-a îndreptat spre Copăcenii, pe râul Argeș.

- coloana din centru – în alcătuirea căreia intrau infanteria și artileria Corpului 12 Armată – a pătruns tot pe la Ungheni și, deplasându-se pe ruta Iași – Vaslui – Tecuci – Focșani – Ploiești, s-a

<sup>21</sup> *Ibidem*, p. 113 - 119

<sup>22</sup> **Maria Georgescu, Participarea armatei române la campania din 1877-1878. Sângele consfințește independența de stat în Dosarele Istoriei, An VII, nr. 5 (69), 2002, p. 7**



concentrat la Băneasa – București pentru a face joncțiunea cu cavaleria aceluiași Corp.<sup>23</sup>

### **Trecerea trupelor imperiale ruse prin Vrancea**

**18 aprilie 1877.** În această zi și în noaptea următoare, prin comuna Târgul Nămolosa, Plasa Biliești, au trecut 11.520 ruși, care s-au îndreptat spre comuna Bolboca,<sup>24</sup> iar alți 7.000 soldați (infanterie și artilerie) s-au îndreptat spre Brăila.<sup>25</sup>

**21 aprilie 1877.** Din Domnești au plecat trei regimente de armată rusă, un regiment dragoni, unul de lăncieri și unul de artilerie. Seara, ajungeau la Focșani.<sup>26</sup>

**26 aprilie 1877.** Primarul din Mărășești, Simion Bucătaru informa pe prefect că în ziua precedentă au sosit în localitate 10.000 soldați miliție rusă și solicita prin intermediul prefectului, asigurarea a 70 care de la primarii din Făurei și Ciușlea pentru transportul bagajelor rușilor până la Focșani.<sup>27</sup>

La 29 aprilie 1877, Cabinetul român trimitea prefectilor următoarea telegramă :

*„Dați-mi știință de mișcările trupelor rusești de la intrarea lor în districtele Dvs., arme ce număr a intrat, de ce armă, în ce zi, ziua plecării și ce a rămas. Asemenea știință vă rog să-mi dați în viitor la fiecare sosire nouă și plecare atunci îmi veți nota și direcțiunea ce iau.”*<sup>28</sup>

---

<sup>23</sup> Constantin Căzănișteanu, Mihail E. Ionescu, **Războiul Neatârării României. Împrejurări diplomatice și operații militare. 1877 – 1878**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 156

<sup>24</sup> Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita : A.N.Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1877, f. 39

<sup>25</sup> *Ibidem*, f. 27

<sup>26</sup> A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1877, f. 5

<sup>27</sup> Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1877, f. 55

<sup>28</sup> *Ibidem*, f. 60

**30 aprilie 1877.** Poliția Orașului Focșani, prin Raportul nr.3349, informa pe prefect că au sosit în oraș 2 regimente infanterie și 2 baterii artilerie, care urmau să plece spre Râmnicu Sărat, pe 2 mai.<sup>29</sup>

**3 mai 1877.** Prin Raportul nr. 3403, Poliția Focșani făcea cunoscut prefectului că în ziua precedentă au trecut 4 parcuri bagaje, care au luat direcția Râmnicu Sărat. Pe **3 mai** au sosit 4 baterii artilerie, 3 parcuri bagaje și un polc\* infanterie care, în ziua următoare, se deplasau spre Râmnicu Sărat.<sup>30</sup>

**8 mai 1877.** De la Bacău au plecat spre Adjud 2 escadroane de dragoni\* călări.<sup>31</sup>

Poliția Focșani cu Raportul nr. 3588 informa pe prefect, că în ziua de **7 mai** au sosit în Focșani 3 batalioane infanterie, o baterie artilerie și 2 parcuri bagaje și au plecat pe **8 mai** în direcția Râmnicu Sărat.<sup>32</sup>

În aceeași zi, au sosit în Focșani 3 baterii artilerie, 3 parcuri bagaje și 3 batalioane infanterie. Ele urmau să se îndrepte spre Râmnicu Sărat în ziua următoare (Raportul nr. 3602/9 mai al Poliției Focșani)<sup>33</sup>

**10 mai 1877.** În Focșani au sosit 2 baterii artilerie, 2 parcuri bagaje și 2 batalioane infanterie. În ziua următoare, luau direcția Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 3653/11 mai)<sup>34</sup>

**11 mai 1877.** Noi efective rusești au ajuns în Focșani: 2 baterii artilerie, 2 parcuri bagaje și un batalion infanterie. Direcția de deplasare: Râmnicu Sărat, în ziua următoare (Raportul Poliției Focșani nr.3717/12 mai)<sup>35</sup>

---

<sup>29</sup> *Ibidem*, f. 75

\*polc = regiment

<sup>30</sup> *Ibidem*, f. 83

<sup>31</sup> *Ibidem*, f. 90

<sup>32</sup> *Ibidem*, f. 99

<sup>33</sup> *Ibidem*, f. 103

<sup>34</sup> *Ibidem*, f. 109

<sup>35</sup> *Ibidem*, f. 115

**18 mai 1877.** În orașul de reședință au venit 1 polc pihotă, un parc bagaje și un ștab general. În ziua următoare, se îndreptau spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 3953/19 mai) <sup>36</sup>

**19 mai 1877.** Prefectul Anastasiu de la Tecuci telegrafia celui de Putna că în ziua precedentă au sosit 2 regimente infanterie, 2 baterii artilerie și una baterie mitraliere. Urmau să sosească un regiment cazaci, una baterie artilerie și un tren bagaje. Pe 20 mai, toate aceste efective plecau spre Focșani. <sup>37</sup>

În această zi, în Focșani, a sosit o escortă a ducelui Nikolai, compusă din 120 oameni, 19 ofițeri, o intendență compusă din 39 ofițeri și 135 oameni, o curte judecătorească compusă din 50 ofițeri, 3 generali, 1 mitropolit și 450 soldați cu bagaje. În ziua de 20 mai, întreaga suită s-a îndreptat spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 3961 / 20 mai) <sup>38</sup>

**20 mai 1877.** Au sosit 2 polcuri Pihotă, 3 baterii artilerie, din care una mitraliere, un parc bagaje. În ziua următoare 2 baterii artilerie, un parc bagaje, 1 polc pedestrași, compus din 600 oameni. Rușii s-au îndreptat spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 4034/22 mai) <sup>39</sup>

**22 mai 1877.** Și-au făcut simțită prezența: 2 baterii artilerie, 1 parc bagaje, 2 spitale și 1 polc infanterie. În aceeași zi, au trecut prin Focșani mai mulți șefi ai unei divizii, care au luat direcția Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 4061/23 mai) <sup>40</sup>

**24 mai 1877.** Au sosit în Focșani : 1 batalion infanterie, 1 parc bagaje. În ziua următoare, se îndreptau spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 4124/25 mai) <sup>41</sup>

**27 mai 1877.** Soseau în Focșani : 2 baterii artilerie, 1 parc bagaje, 1 batalion infanterie. Trupele ruse urmau să rămână în oraș până la 29 mai și mai solicitau 40 care cu boi pentru transportul

---

<sup>36</sup> *Ibidem*, f. 133

<sup>37</sup> *Ibidem*, f. 134

<sup>38</sup> *Ibidem*, f. 142

<sup>39</sup> *Ibidem*, f. 159

<sup>40</sup> *Ibidem*, f. 157

<sup>41</sup> *Ibidem*, f. 171

bagajelor până la Cucu [Dumbrăveni]. (Raportul Poliției Focșani nr. 4.210 / 27 mai)<sup>42</sup>

**2 iunie 1877.** Poliția Focșani aducea la cunoștință prefectului că urmau să sosească 2 baterii artilerie, 1 parc bagaje și 2 polcuri infanterie. Pentru deplasarea lor, a doua zi, spre Râmnicu Sărat, aveau nevoie de 100 care cu boi (Raport nr. 4429/2 iunie)<sup>43</sup>

Nicolae Nistor, subprefectul Plasei Biliești înștiința pe prefect că fusese informat de primarul din Mărășești, prin Raportul nr. 321, că în ziua de **8 mai** a sosit în localitate un corp de armată imperială rusă. Unii soldați au fost cartiruiți în casa locuitorului Marin Ursu, iar la plecare au uitat o pușcă cu baionetă, cu nr.19.619 pe țeavă. O înainta prefectului pentru a rezolva problema.<sup>44</sup>

**4 iunie 1877.** Noi efective rusești ajungeau în Focșani : 2 parcuri bagaje, 2 baterii artilerie și 2 polcuri infanterie. A doua zi s-au îndreptat spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 4523/5 iunie)<sup>45</sup>

**5 iunie 1877.** Două parcuri bagaje, 2 baterii artilerie, 1 batalion infanterie și 48 ofițeri din diferite corpuri ale armatei ruse au stat în Focșani până a doua zi, când s-au îndreptat, ca de obicei, spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 4545/6 iunie)<sup>46</sup>

**12 iunie 1877.** Au sosit : 1 baterie artilerie, 1 polc ulani, 1 polc dragoni. A doua zi s-au pus în mișcare spre Râmnicu Sărat. Urmău să sosească : 1 regiment husari, 1 polc cazaci, 1 baterie artilerie și 1 parc artilerie, care părăseau Focșanii în ziua următoare (Raportul Poliției Focșani nr. 4727 / 13 iunie)<sup>47</sup>

**24 iunie 1877.** În Focșani au sosit : 375 căruțe cu provizii, un colonel, un căpitan casier și un sublocotenent. Direcția de deplasare : Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 5143/25 iunie)<sup>48</sup>

<sup>42</sup> *Ibidem*, f. 181

<sup>43</sup> *Ibidem*, f. 204

<sup>44</sup> *Ibidem*, f. 206

<sup>45</sup> *Ibidem*, f. 198

<sup>46</sup> *Ibidem*, f. 200

<sup>47</sup> *Ibidem*, f. 212

<sup>48</sup> *Ibidem*, f. 231

**26 iunie 1877.** Alte 200 de căruțe cu cai cu provizii au rămas peste noapte în Focșani, urmând ca a doua zi să se îndrepte spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 5185/27 iunie) <sup>49</sup>

**12 august 1877.** Un polc de cazaci și jumătate rezervă cavalerie au ajuns în Focșani, iar a doua zi s-au îndreptat spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 6378/12 august) <sup>50</sup>

Prin Telegrama nr.9572, prefectul de Tecuci informa pe cel de Putna că au plecat spre Mărașești : 2.400 cazaci și 450 oameni cu 900 cai remonți. <sup>51</sup>

**14 august 1877.** Un polc cazaci a ajuns la Focșani și a înnoptat aici ; în ziua următoare și-a continuat marșul spre Râmnicu Sărat. În ziua de **16 august** urmau să sosească : 2 polcuri cazaci și 2 baterii artilerie, urmând, a doua zi, ruta obișnuită (Raportul Poliției Focșani nr. 6433/16 august) <sup>52</sup>

**20 august 1877.** Noi trupe rusești ajung la Focșani : un regiment husari, un regiment ulani și o baterie artilerie din garda imperială rusă. A doua zi, și-au continuat drumul spre Râmnicu Sărat (Raportul Poliției Focșani nr. 6810/21 august) <sup>53</sup>

**25 august 1877.** Este primită Circulara nr. 10412 adresată prefecților de Tutova, Tecuci și Putna. Întâiul transport de gardă imperială rusă compus din husari cu o baterie va porni la 23 august din Iași și ajungea la Focșani pe **29 august**, iar la 9 septembrie, la Zimnicea. Al doilea transport compus din lăncieri și o baterie pleca din Iași la 24 august și la 10 septembrie ajungea la Zimnicea, cu trecere prin Focșani. Al treilea transport era compus din dragoni și o baterie. Pleca la 25 august și ajungea la destinație la 11 septembrie 1877. <sup>54</sup>

**31 august 1877.** Au sosit în Focșani : un regiment Husari, un regiment Ulani și o baterie artilerie rusă. Pe **1 septembrie** au plecat

---

<sup>49</sup> *Ibidem*, f. 233

<sup>50</sup> *Ibidem*, f. 252

<sup>51</sup> *Ibidem*, f. 253

<sup>52</sup> *Ibidem*, f. 254

<sup>53</sup> *Ibidem*, f. 260

<sup>54</sup> *Ibidem*, f. 256 – 256 verso

spre Râmnicu Sărat <sup>55</sup> și în locul lor au venit : un regiment Ulani, un regiment Dragoni și o baterie artilerie rusă. <sup>56</sup>

**12 septembrie 1877.** Din Tecuci se îndreptau spre Focșani : 3.500 oameni infanterie rusă, o baterie artilerie și o companie sanitară cu 15 care. <sup>57</sup>

**13 septembrie 1877.** Din Tecuci au plecat spre Focșani două regimente cavalerie și una baterie artilerie. <sup>58</sup>

**14 septembrie 1877.** Din aceeași locație se îndreptau spre Focșani : 3.500 ruși infanterie, cu 6 baterii artilerie și 500 cai rezervă, cu 400 oameni, cărora li s-au dat din Tecuci, 20 de care. <sup>59</sup>

**19 septembrie 1877.** Prefectul de Tecuci îi telegrafia omologului său de Putna că 3.600 soldați infanterie rusă din garda imperială au plecat spre Focșani. <sup>60</sup>

**22 septembrie 1877.** Din Tecuci, au plecat spre Focșani 600 ulani ruși, cărora li s-au dat 22 care de transport. <sup>61</sup> Au ajuns la Focșani, în seara aceleași zile.

**25 septembrie 1877.** Un regiment de ulani a stat la Focșani până în ziua de **27 septembrie**, când a plecat spre Râmnicu Sărat. <sup>62</sup>

**27 septembrie 1877.** Un polc de infanterie rusă a rămas în Focșani până a doua zi, când a sosit un alt polc de infanterie, ambele urmând direcția Râmnicu Sărat. <sup>63</sup>

**4 octombrie 1877.** Au sosit în Focșani mai multe trăsură cu materiale ale oștirilor imperiale ruse. Căpitanul lor a lăsat în bivouac cinci cai,, *fără nutrimenturi și fără nici un om ca să îngrijească de dâșii cu toate că infirmitățile lor sunt de a nu se mai îndrepta de oarece nici mănâncă nici beu apă.* " <sup>64</sup>

<sup>55</sup> *Ibidem*, f. 268

<sup>56</sup> *Ibidem*, f. 267

<sup>57</sup> *Ibidem*, f. 273

<sup>58</sup> *Ibidem*, f. 270

<sup>59</sup> *Ibidem*, f. 276

<sup>60</sup> *Ibidem*, f. 272

<sup>61</sup> *Ibidem*, f. 282

<sup>62</sup> *Ibidem*, f. 304

<sup>63</sup> *Ibidem*, f. 319

<sup>64</sup> A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1877, f. 88 verso

**10 octombrie 1877.** Focșanii au găzduit : 2 polcuri de câte 800 oameni pedestri fiecare, un corp de 40 sanitari și 18 parcuri bagaje pentru artileria rusă.<sup>65</sup>

**13 octombrie 1877.** Prin Focșani a trecut Divizia 18 Artilerie și s-a îndreptat, în aceeași zi, spre Buzău.<sup>66</sup>

**11/23 noiembrie 1877.** Ministerul de Interne telegrafia prefectului : „ *La 12 corent vor sosi în Focșani caii de reserva ai artileriei gardei imperiale unde vor poposi în ziua de 13, dispoși a se face înlesnirile necesare de poposire și continuarea marșului.*”<sup>67</sup>

**12 noiembrie 1877.** Ministerul de Interne telegrafia prefectului : „ *La 24 ale curente va sosi în Focșani escadronul I de Gendarmerie ale armatei Rusesci, unde va poposi în ziua de 25. Luați dispozițiuni ca trupa să aibă înlesnirile necesare la repaos și pentru transporturi în marș.*”<sup>68</sup>

**22 noiembrie 1877.** Prin telegramă, prefectului de Putna i se comunica din partea omologului său de la Tecuci că în dimineața acelei zile a pornit spre Focșani un batalion de pedestri ruși, cărora li s-au asigurat 8 care de transport.<sup>69</sup>

**24 noiembrie 1877.** Din Tecuci a plecat spre Focșani un escadron de jandarmi de 170 soldați ruși.<sup>70</sup>

**27 noiembrie 1877.** Artileria rusă, cu 1.200 oameni, a fost cantonată în Focșani până în ziua de 29 noiembrie, când a plecat în marș spre Râmnicu Sărat.<sup>71</sup>

**4 decembrie 1877.** Telegramă trimisă de la Oficiul Tecuci pentru Prefectura Putna :

„ *Astăzi pornit spre Focșani un colonel Rus cu 33 soldați și 117 cai.*”<sup>72</sup>

---

<sup>65</sup> *Ibidem*, f. 337

<sup>66</sup> *Ibidem*, f. 99

<sup>67</sup> *Ibidem*, f. 355

<sup>68</sup> *Ibidem*, f. 357

<sup>69</sup> A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1877, f. 361

<sup>70</sup> *Ibidem*, f. 362

<sup>71</sup> A.N.Vn, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1877, f. 370

<sup>72</sup> *Ibidem*, f. 394

**19 decembrie 1877.** Telegramă trimisă de prefectul districtului Tecuci către prefectul de Putna :„ *Astăzi pornit spre Focșani trei escadroane husari și dragoni și 90 soldați cu 80 cai ; li s-au dat de aici 15 care pentru transportarea bagajelor.*”<sup>73</sup>

**23 decembrie 1877.** Telegrama nr.15207 trimisă de la Oficiul Tecuci către Prefectura Putna:„ *Astăzi pornit spre Focșani un escadron de grenadiri de 250 oameni și 190 cai.*”<sup>74</sup>

### **Obligațiile autorităților județene și locale privind aplicarea Convenției româno - ruse**

Din dorința de a îndeplini întocmai obligațiile cuprinse în Convenția încheiată la 4/16 aprilie 1877, Cabinetul român a trimis încă din 28 aprilie 1877 o telegramă tuturor prefectilor, prin care îi însărcina ca pe unde trec trupele ruse să le asigure toate înlesnirile.<sup>75</sup>

În ziua următoare, prefectii primeau precizări suplimentare :

„*Suntem îndatorați prin convențiunea încheiată cu Guvernul Rusiei, a da armatelor sale toate ajutoarele și prin diferite dispoziții v-am cerut să dați ordine în consecință și chiar astăzi v-am dat o notă în această privință cred însă bine a explica prin aceasta că nu am înțeles ca asemenea ajutor să se facă către oricine s-ar arăta că vine în numele unui corp de armată. Cererile de asemenea natură ca să fie făcute de autoritățile militare în formă căci contravin armatelor nu intră în rândul acelor în drept a recurge chiar la mijloacele de rechizițiune, ci ca să se facă interesele prin bună tocmeală și plata imediată fără amestecul autorităților țării, care sunt ordonate a nu le face nici o piedică.*

*Dați dar ordine tuturor Primarilor prin Subprefecți ca să nu restălmăcească astfel dispoziții deja luate.*”<sup>76</sup>

<sup>73</sup> Ibidem, f. 450

<sup>74</sup> Ibidem, f. 453

<sup>75</sup> Ibidem, f. 58

<sup>76</sup> Ibidem, f. 63 - 63 verso



Totodată, Divisiunea Serviciului Comunal din Ministerul de Interne, a trimis prefectilor Adresa nr. 8.482 / 27 aprilie 1877, prin care le preciza procedura de urmat în relația cu rușii :

*„ Mișcarea armatelor rusești prin țară, fiind nevoită în mersul lor, de multe ori a nu menaja holde, și altele, ar putea da loc la diferite pagube locuitorilor, pentru care a și început a se ivi reclamațiuni. .*

*Vă invit dar, Domnule Prefect, să luați măsuri ca autoritățile locale, îndrituite de lege să procedă îndată ce ar primi asemenea reclamári la constatarea tuturor pagubilor ce se vor face, în asistența delegatului corpului sau detașamentului care au cauzat acele pagubi, și să încheie procese verbale detaliate în câte trei exemplare, din care unul se va păstra în primărie, altul la prefectură și al treilea să-l înaintați Ministerului. Dacă delegatul părții păgubitoare nu va voi să participe la asemenea constatări, să se facă mențiune în procesul verbal.*

*Aceste constatări, având a servi de bază la formarea cărții cei mari a socotelilor noastre cu Guvernul rus, pentru toate pagubile provenite din faptul trecerii armatelor sale, veți lua dispozițiuni ca ele să se facă cu toată exactitatea și promptitudinea. Din zece în zece zile să-mi înaintați câte o tabelă analitică și detaliată după procesele verbale de pagubile ce vor fi făcut.”<sup>77</sup>*

Obligațiile autorităților județene și locale vor fi completate prin Adresa nr. 8.770 din 30 aprilie / 12 mai 1877, care supunea atenției prefectului I. F. Robescu următoarele :

*„Domnule Prefect,*

*Conform Art. XX din convențiunea încheiată între guvernul Român, și acela al Rusiei, trupele imperiale în trecerea lor prin țară au dreptul a se bucura de înlesnirile de locuințe și campament, întocmai ca trupele române după cum prescrie Legea de la 27 Martie 1872, prin urmare sunteți invitat Domnule prefect a procura armatelor imperiale când vă vom cere locuințele necesare. Localele însă de care vom avea trebuință pentru depuneri de spitale,*

---

<sup>77</sup> Ibidem, f. 72

*cancelarii, muzică și altele de asemenea natură, neintrând în categoria quartirurilor aceste locale ce le vom ocupa în total vor fi luate de trupele imperiale cu plată de chirie și prin bună învoială, iar în cazul când ar refuza să plătească, Dvs. împreună cu primarele comunei și președintele Comitetului Permanent veți face o expertiză de chiria ce urmează a se plăti pentru casa ce ar lua și să liberați proprietarului un bon de requisite, încheind un proces verbal în asistența și a delegatului rusesc, iar nevoind a asista veți notifica în josul procesului verbal, pentru ca în urmă să se poată trece în cartea cea mare a despăgubirilor datoriilor armatei imperiale ...”<sup>78</sup>*

Măsurile luate de guvernul român pentru aplicarea în cât mai bune condiții a Convenției din 4/16 aprilie vor fi din ce în ce mai eficiente, pe măsură ce problemele apărute cereau o rezolvare grabnică și în consens cu prevederile Convenției.

Primul-ministru I. C. Brătianu semna Adresa nr. 8.952 care cuprindea obligațiile ce reveneau autorităților române :

*„ Domnule Prefect,*

*„Comisarii Guvernului pe lângă armata Rusă care trece prin fiecare district, sunt prefecți, în plășile respective sunt sub-prefecții, și în fiecare comună primarii.*

*Astfel, D.Prefect, când veți avea știință, că prin districtul Dv. are să treacă un corp oricare de armată, să luați toate măsurile ca, în mărginile Convențiunii încheiată între Guvernul Român și cel Rus, să fiți în poziție a-i da concursul ce le datorim. Îndată ce veți fi pus în relație cu Comandantul armatei ce trece, fie d-a dreptul, fie prin intermediul comisarului Român, atașat pe lângă fiecare corp de armată, să vă informați de momentul plecării, și de direcția ce are să ia, și să anunțați pe subprefectul, prin plasa căruia se va efectua trecerea, ca la rândul său să dea concursul cerut, să conducă coloana până ce o va da în primirea subprefectului plășii vecine, și așa mai încolo.*

*Este bineînțeles, Dle Prefect, că odată cu ordinul ce veți da subprefectului în plasa căruia are să intre coloana, veți anunța și pe*

<sup>78</sup> Ibidem, f. 77

*Colegul Dv. din Districtul limitrof din aceeași direcție, ca astfel ajutați unii prin alții, să putem menține aranjamentele ce ne-am luat, ca să și avem dreptul a cere și comanda armatei Ruse, să fie pe al său.*

*Dați dară, Dle Prefect, ordine în consecvență, subprefecților, și cereți-le, ca să dea instrucțiunile necesarii primarilor, spre a se păstra regula indicată mai sus, în ceea ce privește mișcarea și conducerea trupelor ; iar în ceea ce privește ajutoarele și înlesnirile să nu treacă, prin exces de zel, peste buna cuviință datorită demnității ambelor guverne, nici adică să se supue locuitorii a da ce nu sunt datori să dea ce, deci nici să se refuze ceea ce dătoresc, și pentru acest sfârșit nu mă îndoesc, Domnule Prefect, că Dv. ați dat deja Dlor subprefecți instrucțiunile explicative datorită cerute de la dânsii, și prin urmare de la țară, prin convențiunea încheiată, și dacă nu ați făcut-o, faceți-o de îndată spre a se putea evita orice neînțelegere ...”<sup>79</sup>*

Prefecții districtelor pe unde treceau armatele imperiale ruse erau obligați să dea întregul lor sprijin comisarilor speciali români.

Mihail Kogălniceanu, ministru Afacerilor Străine, prin Adresa nr.5.905 / 19 mai 1877, preciza prefecților următoarele :

*„ Domnule Prefect,*

*Ați văzut negreșit în Monitorul Oficial numirea Comisarilor speciali români prevăzuți în art.2 al Convențiunei ce am încheiat cu Rusia la 4 / 16 April trecut. Acești comisari sunt atașați pe lângă diferitele corpuri ale armatelor ruse în felul următor :*

*D. Mârzescu pe lângă Comandantele Corpului V-lea generalul Radetski la Jilava*

*D. Rosetti Bălănescu pe lângă Comandantele Corpului al 11-lea Prințul Sahvotzkoi la Galați*

*D. Gr. Argiropol pe lângă Comandantele Corpului al 9-lea Baronul Krudner la Slatina*

*D. C. Ciocârlan pe lângă Comandantele Corpului 12-lea Generalul Nanovoski.*

---

<sup>79</sup> Ibidem, f. 86 - 86 verso

*Cunoașteți Domnule Prefect atribuțiunile ce au acești comisari. Aceste atribuțiuni sunt precisate prin sus zisa Convențiune publicată în Monitorul Oficial precum și prin instrucțiunile ce li se dau de acest Minister.*

*Vin dar a vă invita Domnule Prefect ca să dați Comisarilor Români tot concursul de care ar avea necesitate în îndeplinirea misiunii lor și a le pune la dispozițiune mijloacele de transport și altele pentru trebuința armatei rusești, în condițiile prevăzute în convențiunea despre care e vorba.”<sup>80</sup>*

Circulara ministrului de Interne nr. 10.242 (primită la Focșani, la 25 mai 1877) adresată tuturor prefectilor, fixa sarcini exprese și pentru primarii din localitățile unde erau cantonate armatele ruse :

*„Din numeroasa cavalerie rusească care a intrat în țară, din caii trenurilor ai artileriei și a altor serviciiuri rusești fie din accidente, fie din osteneala sau boala desigur mulți cai vor cădea morți ca exemplu s-a văzut deja dacă niște asemenea animale s-ar expune pe căldurile ce au început deja mult timp neîngropați epidemiile ar fi inevitabile.*

*Vă invit dar să dați ordinele cele mai severe subprefecților și aceștia primarilor, ca asemenea cadavre sau de orice altă natură să se îngroape cât de adânc spre a se evita astfel un rău general.*

*Profit de această ocazie spre a vă atrage atențiunea și asupra lagărilor sau locurilor de cantonament ale armatelor ca să puneți îndatoriri primarilor respectivi ca să scoată pe săteni ca să curețe locul de orice fel de necurățenie.”<sup>81</sup>*

Una din marile obligații ale autorităților vrâncene era asigurarea transportului armatelor rusești pe direcția de marș a acestora. Erau necesare care cu boi, numărul acestora variind în funcție de efectivele ce tranzitau localitățile vrâncene. Pentru a se evita neclaritățile ivite în

---

<sup>80</sup> *Ibidem*, f. 165 - 165 verso. Comisarii Constantin Ciocârlan și Gr.Arghiropul au fost schimbați cu Pericles Leuceanu și Dimitrie Razu (*Ibidem*, f. 247), iar Mărzescu cu N. Catargi. Ultimul a fost numit la 30 august 1877 comisar special la Galați și Brăila, atribuțiile lui întinzându-se și asupra județului Putna (*Ibidem*, f. 266)

<sup>81</sup> *Ibidem*, f. 169 - 169 verso

asigurarea transportului și plata acestuia de către ruși, Divisiunea Serviciului Comunal din Ministerul de Interne a trimis prefectilor Circulara nr. 10.154 din 23 aprilie / 4 mai 1877 :

*„Domnule Prefect,*

*Am luat știință că pentru transportul oștirilor Rusești, ca ajutor din partea administrației, în unele locuri Dni Prefecți adună care la reședință și le. țin mai multe zile, astfel că după efectuarea transportului în trebuințele armatei, ei primesc plată numai pe ziua lucrată, deși a[u] pierdut mai multe altele. O asemenea măsură este vecsatorie și contrarie tuturor regulilor unei bune administrații.*

*Deosebit de aceasta, mare parte din D.D.Prefecți suferă și ordonă chiar ca un asemenea serviciu să se facă numai de către satele care cad în drum, iar restul satelor din district stau liniștite. O asemenea dispoziție nu mai poate fi tolerată.*

*Vă invităm dară, ca să luați măsuri, ca tot districtul să ia parte la această operațiune pe rând, și pentru aceasta trebuie să cereți comandanților de corpuri a vă anunța cu două zile mai înainte de pornirea corpurilor în marș.*

*Din parte-mi, am intervenit la Domn Ministru de Esterne ca prin Comisarul atașat pe lângă Cuartierul General să obție ordine în consecuență ...*

*Pe lângă acestea, unii din D.D.Prefecți suferă ca plata de către armată să se facă după efectuarea transportului, ceea ce poate da loc de abuz, și pune în neputință pe Prefecți de a putea contrula.*

*Vă rog dară avizați și la acest inconvenient, și nu suferiți a se porni carele, până a nu li se va da plata înainte, ca astfel și D-Voastre să puteți ține un control și să știți ce se face, și locuitorii să fie liberi după descărcare a se duce la lucrul lor.*

*Vă rog dar luați în de aproape băgare de seamă punctele ce atinge această circulară, și dezvoltăți-le către subalternii D-voastre, și faceți astfel ca același sătean să nu facă de două ori pe rând transport pe când alții sunt scutiți prin poziția lor.” <sup>82</sup>*

---

<sup>82</sup> *Ibidem*, f. 186 - 186 verso

\***verstă** = unitate de lungime folosită în Rusia, care măsoara 1.067 m

Ministrul Afacerilor Străine, Mihail Kogălniceanu, cu Ordinul circular nr. 14008 din 18/30 iunie 1877, a trimis prefecților **REGULAMENTUL relativ la Transporturile militare ruse :**

*„Art.1. Plata transporturilor cu care, pentru bagajele și munițiunile militare, este făcută cu anticipare.*

*Art.2. Este fixat un preț de 20 bani pe kilometru, pentru o etapă de 20 verste\*, 23 kilometri, făcute de un car cu doi boi, în timp de vară, iar în timp de iarnă plata unui kilometru este de 25 bani. În ceea ce privește carele cu patru boi, plata transportului este de 30 bani pentru un kilometru în timp de vară, și de 40 bani în timp de iarnă.*

*Art.3. Sumele hotărâte se plătesc pentru o zi întreagă socotind parcursul unei zile a 20 verste sau 23 kilometri, chiar când această distanță nu s-ar parcurge. Iar de se va parcurge mai mult decât 23 kilometri într-o zi se va plăti căraușilor potrivit plusul distanței parcurse.*

*Art.4. În considerațiune că nu sunt pretutindeni șosele, și în vederea timpurilor de ploaie, sarcina unui car cu doi boi va fi de 35 puduri\*, iar pentru carele cu patru boi, de 65 puduri.*

*Art.5. Căraușilor care se întorc cu gol li se va plăti jumătate din prețul indemnității de transport.*

*Art.6. Dacă se va întâmpla ca în cursul călătoriei să moară vreo vită a căraușului, acest cas se va constata prin proces-verbal subscris de agenții Români și Ruși, se vor estima vitele moarte după prețurile curente și prețul lor se va plăti din Tesaurul Imperial.”<sup>83</sup>*

Comisarul special român din Galați, le-a expediat prefecților Ordinul nr. 11.830 din 20 septembrie 1877 al ministrului de Externe român care preciza următoarele:

*„Pentru ca să putem avea o exactă cunoștință de numărul carelor ce-au fost întrebuințate pentru transporturile necesare armatelor Russe de la intrarea lor în țară și până în momentul de față, cum și pentru a se putea sci în ce mod au fost predate și plătite acele*

<sup>83</sup> Ibidem, f. 238

\*pud = unitate de măsură pentru masă, cântărind 16,381 kg

*cară, vă rog, în cât privesce circumscripțiunea Dv. să bine voiți a întocmi tabele statistice, cari să cuprinză informațiunile următoare:*

- 1 Câte anume care au fost date pentru transporturile cari însoțeau armata;*
- 2 Câte care au fost date pentru transporturi ulterioare de munițiuni și altele;*
- 3 Câte cară au fost date pentru aprovizionarea armatei, prin furnisorii ei;*
- 4 Câte cară au fost date pentru alte trebuinți;*
- 5 Câte cară în fine, au fost date pentru trebuințele serviciului Crucii Roșii Russe.*

*Veți binevoi ca în aceste tabele statistice să aveți grijă de a se însemna numărul exact al carălor, numele proprietarilor lor, al Județului, plasei și comunei din care fac parte; prețul cu care au fost plătite toate aceste diferite transporturi, menționând și pe cele cari vor fi rămas neplătite și de către cine anume.*

*Aceste tabele completate cu toate sciințele și observațiunile mai sus indicate, vă rog, Domnule Comisar, să binevoiți a le trimite acestui Minister mai scurt până la 1 octombrie viitor. ”<sup>84</sup>*

*La 2 octombrie 1877, Telegrama circulară a Ministerului de Interne făcea cunoscut prefecților următoarele :*

*„Dlor Prefecți de Județe,*

*Mai mulți domni Prefecți mă întreabă dacă se poate legaliza acte de învoeală între diferiți antreprenori și săteni pe care cei din urmă le întrec, obligându-se lunar a căra ...rusești până și chiar în Bulgaria.*

*Răspunsul ce ministerul poate da este că guvernul nu poate opri învoelile contractate de bună voe, însă el este dator pentru cei care se angajează pe timp îndelungat a...banii fiscului datoriiile către comună, angajamentele formale făcute către proprietari și în același timp a asigura prin garanții solvabile întoarcerea individului la căminul său, cu aceste reserve se poate da autorisare.*

---

<sup>84</sup> A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1877, f. 295 - 295 verso

*În unele contracte, am luat știință că s-ar fi stipulat ...garanții de solidaritate, adică unul pentru altul ; aceasta ar fi în contra legii și guvernul nu poate primi.*

*Așa fiind, dle Prefect, deși dv. nu puteți refuza contractare în vederea însă a simplității săteanului nostru sunteți obligat a veghea a nu se exploata buna lui credință și a-l lumina asupra valorii angajamentului ce ia.”<sup>85</sup>*

Pentru carele intrate în țară necesare transportului proviziilor armatelor ruse, Circulara ministerială din 15 octombrie 1877 obliga prefectii să lase drumul liber până la București, unde se concentrau aceste care și să ia măsuri ca ele să nu fie,, *șicanate pe drum la trecerea lor. Anunciați numeru lor.”*<sup>86</sup>

Referitor la posibilitatea încheierii unor învoeli de către săteni pentru asigurarea transportului trupelor ruse, Ministerul de Interne revenea la 19 / 31 octombrie 1877 cu o nouă Circulară adresată prefectilor :

*„Prin circulara noastră asupra legalisării contractelor ce sătenii facu cu diferite persoane pentru transpoarte, am dat opinii asupra unor garanții ce s-ar putea lua, fără ca prin aceasta să jignim interesul nimănui, nici să ne amestecăm în învoeli de bună voe.*

*De exemplu, banii fîscului se pot asigura, la legalizarea actului, vărsându-se de către contracciu în socoteala celui ce s-a angagiatu.*

*Pentru asigurarea învoelilor agricole asemenea se poate face.*

*Garanția comunei, poate servi pentru libera trecere, așa cum se dă de ori ce particular când ia un pasportu.*

*De la niște asemenea măsuri asigurătoare, până la a se refuza legalisările, în bloc, și a se șicana, prin cereri de garanții în numerar, și a unor sume enorme, cum am luat știință că se urmează, este o mare distanță.*

*De aceia vă rog și vă invit dați toată atențiunea acestei questiuni, și faceți ca orice refusu, veți crede că este bine a se face unei legalisări, să fie motivat prin prescripții verbale ca să se poată*

<sup>85</sup> Ibidem, f. 327 - 327 verso

<sup>86</sup> Ibidem, f. 330



*cunoaște esact, în casu de protestare, că a fost făcută în mărginile instrucțiilor și în interesul săteanului Român, iar nu ca spiritu de șicană și spre a se putea trage la răspundere cel care s-ar proba că a răstălmăcit, în interes personal, niște dispoziții prescrise în scop asigurator ambelor părți.*

*Dupe încheierea unui prescript verbal de fie ce respingere de legalizare, veți îngriji ca arvuna luată de cel care s-a angajat să fie imediat restituită.*

*Adăst Domnule Prefect, ca rezultatul acestia să fie conform cu echitatea și în raportu cu datoria ce are o bună administrație d'a îngriji de toate interesele.”<sup>87</sup>*

Apropierea iernii, lipsa unor reglementări clare privind cartiruirea armatelor ruse, interpretările diferite date de primării privind această obligație stipulată în Convenția româno-rusă din 4/16 aprilie 1877, au fost probleme luate în dezbatere de Cabinetul român. Printr-o Circulară confidențială, Ministerul de Interne aducea la cunoștință prefectilor următoarele :

*„Chestiunea quartiruirii trupelor rusesci, dând loc la interpretațiuni din partea primăriilor, în vedere cu convențiunea ce avem încheiată cu guvernul Imperial, care nu precizează în mod clar modul quartiruirilor ; Consiliul Miniștrilor a luat-o în desbatere și s-a[u] început demersuri pe lângă autoritățile rosiene, pentru a se ajunge la o unitate de vederi de cum trebuie să urmeze.*

*Până la definitiva soluțiune a acestei chestiuni, neputându-se lăsa ca trupele să sufere, vă invit, Domnule Prefect, să puneți în vedere D-lor Primari din județul ce administrați și să le cereți a regula să procure provisoriu trupelor quartiruirii, luminat și încălzit, fiind bine stabilit că prin quartiruirea nu înțelegem localele pentru cancelarii, magazii, usine, spitale și altele, ci numai o simplă găsduire în localele cetățenilor, după chibsuința primăriilor.*

*Tot odată veți comunica Dlor Primari, că pentru tot ce vor da spre înlesnirea armatei imperiale, se dresază procese verbale în care să se arate camerele ce li se vor pune la dispoziție, persoanele care*

---

<sup>87</sup> *Ibidem*, f. 342 - 342 verso

*a[u] primit în ele quartiruirea, numele proprietarului caselor și epoca ocupării și evacuării localelor, precum și orice alte deslușiri care să serve la timpul de elemente constatatoare sacrificiului făcut și serviciului primit, ca astfel să se poată sci în mod cert ce se va cuveni fie-căruia în cas de a se admite despăgubiri.”<sup>88</sup>*

Cartiruirea armatelor imperiale a cauzat multe neajunsuri atât autorităților județene și locale, cât și cetățenilor localităților unde acestea staționau în marșul lor spre Dunăre.

Prefectura Putna transmitea Primăriei Focșani, la 19 aprilie 1877, că prin Convenția încheiată „*autoritățile României trebuie să facă toate înlesnirile pentru aprovizionarea, transportul și locuința trupelor Rusești, precum și pentru toate trebuinciosile la facirea de poduri, adică lemne, bărci etc.*”<sup>89</sup>

Cu Adresa nr. 1361 din 26 aprilie 1877, comandantul Garnizoanei Focșani, căpitanul Bellu raporta primarului orașului Focșani, că în conformitate cu Ordinul telegrafic nr. 2670 al ministrului de Război era obligat să pună la dispoziția Primăriei Cazarma ce era ocupată de depoul Batalionului 3 Vânători din Regimentul 10 Dorobanți și solicita un alt local pentru depou.<sup>90</sup>

Anterior, prefectul Robescu ceruse ministrului de Război ca „*toate stabilimentele Militare, care prin plecarea trupelor au rămas goale în total sau în parte să se predea cu inventariu Primăriilor cari vor fi obligate la timpul a le preda în starea în care le-au primit, primăriile se vor servi cu dânsese pentru trebuințele armatelor Rusești, iar pentru Garnisoana Română se va închiria local în proporție cu numărul ei.*”<sup>91</sup>

În localul Cazărmii Statului „*Unirea*”, rușii au instalat Spitalul nr. 666.<sup>92</sup>

S-a constituit o Comisie de casarmare formată din primarul Gheorghe Corbu [primar al Focșanilor între 21 septembrie 1876 –

<sup>88</sup> *Ibidem*, f. 353 - 353 verso

<sup>89</sup> A.N.Vn.,fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1877, f. 4

<sup>90</sup> *Ibidem*, f. 23

<sup>91</sup> *Ibidem*, f. 16

<sup>92</sup> *Ibidem*, f. 27

8 decembrie 1878], prefectul Robescu, șeful Depoului (lt. Comănescu) și comandantul Garnizoanei Focșani (căpitanul Bellu) care au încheiat un inventar al Cazărmii pentru a putea fi predată rușilor.

În compensație, Primăria Focșani nu a putut să aloce Depoului spații corespunzătoare, fapt semnalat primarului la 3 iunie 1877 de Direcțiunea a IV-a Arme Speciale, Material și Construcție din cadrul Ministerului de Război: „*depoul său s-a plasat în mai multe localități [locații] din cari una se găsește în ruină fără paturi și nelocuibilă de oameni, iar materialul și munițiunile s-au așezat într-o baracă de scânduri în centrul orașului, nepresintându nici uă garanție pentru siguranța acellui materialu și munițiuni.*”<sup>93</sup>

Primarul Corbu a răspuns, printr-o telegramă, că „*alt local aseminia nu există în Focșani*”<sup>94</sup>, iar „*Ministerul [de Război] a aprobat fără nici o restricțiune astfel quă batalionul nostru s-a localizat cum a putut.*”<sup>95</sup>

Primăria Focșani a asigurat ceea ce era necesar (paturi, mese, scaune, dulapuri) pentru amenajarea spitalului unde urmau să fie internați și tratați 200 de ruși bolnavi.

Cedarea Cazărmii „Unirea” rușilor a creat o stare de nemulțumire printre locuitorii din Focșani „*văzând soldați[i] noștri Români goniți de acolo, împrăstiați pe strade și amenințați a se bolnăvi de neodihnă și frig.*”<sup>96</sup>

Prin Adresa Primăriei Focșani către Comisarul român de pe lângă armata rusă, Nicu Catargi (13 septembrie 1877), edilul focșănean îl informa pe demnitarul român că „*ocuparea casărmii din Focșani a armatei noastre de către Spitalul Rusu, au forțat pe Primării să plătiască acum chirii la particulari pentru militarii noștri de a nu sta afară în răcială; și fiind că manifestul Imperial Rus cuprinde a plăti chirii pentru spitale.*”

---

<sup>93</sup> *Ibidem*, f. 60

<sup>94</sup> *Ibidem*, f. 62

<sup>95</sup> *Ibidem*

<sup>96</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 59

*În consecința căruia vă rog să interveniți a-mi trimite cel puțin șase sute rubli chiria, ca și noi să întâmpinăm alte plăți pentru armată. ”<sup>97</sup>*

Peste patru zile, comisarul român Catargi îi răspundea primarului din Focșani că nici un articol din Convenție „*nu prevede ca cheltuielile ce voru face comunele pentru armata Română să fie plătite de fiscul Imperial. Iar dacă casarma din acelu orașu ce ziceți că s-a ocupatu de spitalele Russe este proprietatea comunei și s-au requisitionatu în trebuințele armatei Russe, atunci binevoiți a-mi face cunoscutu trimițându-mi dovezile ce aveți de requisitiune și vom interveni spre dispăgubirea comunei cu chiria ce s-aru cuveni pentru acea casarnă. ”<sup>98</sup>*

Primăria Focșani putea să dovedească lucrul cerut prin Adresa cu chitanța nr. 838 din 26 mai 1877, semnată de șeful Spitalului rusesc.

Rușii au început să-și mute bagajele de la acest spital începând cu data de 25 iunie 1878.

Poliția Orașului Focșani a primit sarcina din partea primarului „*să trimită la spitalu rusescu trăsuri îndestulătoare pentru ridicarea Bagajului și ducirii la Mărășăști a bagajului pentru cari căraușu își va lua plata după tarifulu cunoscutu. ”<sup>99</sup>*

În seara acelei zile s-au strâns 25 de căruțe cu câte doi boi pentru a încărca bagajele rușilor.<sup>100</sup>

De starea în care rușii au lăsat Cazarma, „*Unirea*” când au evacuat spitalul lor la 30 august 1878, s-a încheiat de Poliția Focșani un inventar, care, din dispoziția primarului Corbu a fost trimis și Ministerului de Război.<sup>101</sup>

Conținutul acestuia este edificator:

„*Camera nr. 1: patru geamuri lipsă, un cârlig de la fereastră, una sobă dărâmată*

<sup>97</sup> *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1877, f. 80 – 80 verso

<sup>98</sup> *Ibidem*, f. 83 – 83 verso

<sup>99</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 171 – 171 verso

<sup>100</sup> *Ibidem*

<sup>101</sup> *Ibidem*, f. 223

*Camera nr. 2: una cheie de la broasca uşii lipsă*

*Camera nr. 3: broasca de la uşă lipsă*

*Camera nr. 4: două geamuri lipsă, două belciuge, una broască de la uşă stricată fără cheie, una sobă stricată*

*Camera nr. 5: soba ruinată, un geam spart, broasca de la uşă lipsă, pardoseala ruinată*

*Camera nr. 6: mici geamuri sparte*

*Camera nr. 7: soba stricată şi tacâmurile lipsă, cheia uşii lipsă*

*Camera nr. 8: soba ruinată, tacâmurile ei lipsă, un geam spart, pardoseala stricată, două chei uşă lipsă*

*Camera nr. 9: patru cercevele lipsă, un geam spart, cheia de la broasca uşii lipsă*

*Camera nr. 10: cheia uşii lipsă*

*Camera nr. 11 – Salon mare: rondul de la o fereastră lipsă, una cercevea stricată, două geamuri mari sparte, două sobe ruinate şi tacâmurile lor stricate, broasca de la uşă stricată şi fără cheie*

*Camera nr. 12 – Salon: două cercevele lipsă, şapte geamuri mari sparte, broasca uşii lipsă şi fără cheie, două sobe ruinate*

*Camera nr. 13 – Salon antret: rondul deasupra uşii lipsă, idem la al 2-lea rond de la uşă, trei geamuri sparte, broaştele de la ambele uşi stricate şi fără chei, pardoseala în parte*

*Camera nr. 14 – Salon: două geamuri sparte, broaştele la amândouă uşile stricate şi fără chei, două sobe ruinate, pardoseala o parte ruinată*

*Camera nr. 15 – Salon: patru cercevele lipsă, două geamuri sparte, două sobe ruinate, două broaşte lipsă de la uşi*

*Camera nr. 16 – Antret: broasca şi uşa stricate*

*Camera nr. 17 – Salon: nouă geamuri lipsă, două broaşte de la uşă stricate şi fără chei, două sobe ruinate cu tacâmurile lor*

*Camera nr. 18 – Salon: două broaşte stricate la două uşi fără chei, un geam spart*

*Camera Nr. 19 – Antret: pardoseala o parte stricată, una uşă stricată, două broaşte stricate la uşi fără chei, rondurile de la uşă lipsă*

*Camera nr. 20 – Salon: 10 geamuri mari lipsă, două sobe ruinate, broasca de la ușă stricată, două ronduri de la ferestre lipsă*

*Camera nr. 21 – Salon: patru geamuri mari sparte, două sobe ruinate, broasca și zăvoarele de la ușă stricate, pardoseala o parte stricată*

*Camera nr. 22: trei geamuri sparte, una sobă ruinată, pardoseala o parte stricată, ușă ruinată și fără broască*

*Camera nr. 23: patru geamuri sparte, o sobă stricată, pardoseala o parte stricată, broasca de la ușă stricată și fără chei*

*Camera nr. 24: patru cercevele lipsă, un geam spart, broasca de la ușă stricată, pardoseala stricată*

*Antret nr. 25: două uși ruinate fără broaște*

*Camera nr. 26: două sobe stricate, pardoseala stricată, șapte geamuri sparte, broasca ușii stricată*

*Camera nr. 27: un geam spart, pardoseala stricată, broasca ușii stricată”<sup>102</sup>*

Pe lângă toate acestea, mai trebuiau găsite: opt paturi de lemn, un raft și un grilaj despărțitor între camerele nr. 3 și 4. Întregul stabiliment necesita lucrări de tencuit la exterior și interior.

Distrugerile cauzate de ruși la Cazarma „Unirea” au fost făcute cunoscute comisarului român Catargi de către primarul Focșanilor încă din 23 noiembrie 1877: „...atât în salon cât și în cele alte odăi cu atenansele ce are acea casarmă, erau paturi de lemn bine construite, care au servit armatei noastre și pe care armata rusă la intrarea ei în ospitalul în acea casarmă, le-au găsit acolo, însă acum aflu după alăturalnica informație, că acele paturi le-au distrusu și le-au arsu soldații ruși, iar în locul lor au așezatu crivate. Și pentru ca statul nostru să nu rămâe în pagubă pentru acele paturi... vin a vă ruga să interveniți la guvernul Rusu a da sau costulu lor sau în locurile lor la eșirea Spitalului să lase crivatele\* și mobila existente astăzi. ”<sup>103</sup>

<sup>102</sup> Ibidem, f. 224 - 225 verso

\* crivat = pat de lemn

<sup>103</sup> Ibidem, dosar nr. 32 / 1877, f. 117 – 117 verso

Comisarul român a făcut cunoscute, printr-o copie, cele semnalate de primar, comandantului de Etapă rusă din Galați „d'a lua măsurile convenite pentru nedistrugerea paturilor aflate în casarma statului din acelu orașu la ocuparea ei de către spital și predarea intactă onorabilei Primării la evacuare...”<sup>104</sup> În răspunsul său către primarul de Focșani, comisarul Catargi îl atenționa la 29 noiembrie 1877 că „dacă lă predarea casarmei n-ați format inventariu în regulă de mobilierulu aflatu încă la instalarea spitalului, să binevoiți a dispesa facerea unei constatări în regulă, cu marturi de starea casarmei la predare, numărul paturilor aflate și estimațiunea valorii lor, la care operațiune veți invita să asiste și șeful spitalului rusu, care să subscrie constatarea; ear ne voind, să să facă mențiune în actul de constatare, pe care sălu conservați spre dovadă și susținerea pretențiunelor statului la evacuarea spitalului.”<sup>105</sup>

La 31 august 1878, Primăria Focșani s-a văzut nevoită să înainteze un Memoriu către Ministerul de Război: „La intrarea în țară a oștirilor Imperiale, nu apucase bine a se deșerta casarma unde au fost vânătorii noștri, după ordinea ce ați dat, și muscalii cu forță grabnică a[u] și intrat în casarmă, unde în toate odăile era[u] paturi de lemn pe care dâșii le au și faramat; a[u] întrebuițat lemnăria în facere de bordeie și altele.

Astăzi când a[u] evacuat acest stabiliment, a[u] ridicat toati crivatele pe care dâșii le-au făcut în locul paturilor, lăsând sobele stricate, mai multe geamuri și lipsa de obiectele vechi și nici un soi de reparațiune n-a[u] făcut, lăsând și pe comună păgubașă de chiria ce am plătit pentru militarii noștri, când a[u] fost concentrați, care neavând loc unde sta, Primăria a fost forțată de Dnu Prefect d-a năimit casi câte 20 galbeni pe lună la dnu Ioan Georgescu, pentru care a reclamat la comisarul Dl N. Catargiu, dar nici o îndestulare n-a primit.

Domnule Ministru! Dacă guvernul nostru, din bună Voință cedează a lua Kyrie pentru casarmă, nu urmează d-aci că autoritățile

---

<sup>104</sup> Ibidem, f. 123

<sup>105</sup> Ibidem

oștirilor Imperiale să nu înapoeze Comunei ceea ce a plătit ea câte 20 galbeni mensual cel puțin pe un an de zile, aceasta pentru guvernul Rusesc n-ar însemna nemic, în vederea colosalelor kyrii ce a plătit la alte orașe.

*D-aceea vă rugăm să binevoiți a interveni la Dlu General Major Zaițov, care acum este în București cu însărcinare specială asupra spitalelor.* " <sup>106</sup>

În aceeași zi, Garnizoana Focșani se adresa Primăriei, să le răspundă de urgență cine a luat în primire cazarma evacuată de ruși, informație solicitată prin Ordinul telegrafic nr. 8.824 al Diviziei.

Răspunsul primarului Corbu: „*Rușii a[u] lăsat cazarma dar n-a luat-o nimine până astăzi.*” <sup>107</sup>

În vederea aplicării Convenției, primăriile au trebuit să asigure, în interesul colaborării româno – ruse, condiții de cazare, cantonare și posibilități de aprovizionare cu pâine, alimente și băuturi pentru trupele imperiale aflate în trecere spre teatrul de operațiuni de la sud de Dunăre.

La 9 / 21 aprilie 1877, Prefectura Putna atenționa Primăria Focșani că, în conformitate cu telegrama nr. 7.328 a ministrului de Interne, trebuia să oblige „*în moment pe brutari ca peste făina trebuincioasă hranei locuitorilor locali, să se aprovizioneze și pentru o rezervă de 30.000 de pâini pe care să o poată da la prima cerire pentru trebuința armatei, bine făcută și bine coaptă, ca să poată ține mai mult timp dupe cerirea Ministrului de Resbel.*” <sup>108</sup>

Comisarul comunal Alecu Mărgărit a fost însărcinat să meargă la fiecare brutar și să le comunice conținutul Adresei. Cererea depășea posibilitățile de aprovizionare ale orașului, brutarii susținând că „*pe câtă cantitate de făină au, abia întreține orașul, iar pentru procurarea de 30.000 pâini în condițiunile cerute, o asemenea cantitate de făină nici nu se găsește în oraș.*” <sup>109</sup>

<sup>106</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 221 – 221 verso

<sup>107</sup> *Ibidem*, f. 222

<sup>108</sup> *Ibidem*, dosar nr. 31 / 1877, f. 1

<sup>109</sup> *Ibidem*, f. 1 verso



Prefectul Robescu nu a fost satisfăcut de ceea ce i s-a adus la cunoștință și, la 13 / 25 aprilie 1877, insistă ca primarul Focșanilor să găsească o soluție: „...în fața grelelor împrejurări, nu este de ajuns, îndeplinirea numai a unei formalități banale. Dv., inspirat de sentimentul unui patriotism luminat, trebuie să stimulați pe acei brutari a se aproviziona cu făina necesară pentru o rezervă de 30.000 pâini, căci precipitarea evenimentelor se poate că nu ne va mai lăsa timpul material a gândi la securitatea și îndeșularea publică. Un minut de întârziere va fi poate prea târziu ca să ne putem face datoria în conștiință.”<sup>110</sup>

Prefectul s-a interesat și de ce cantitate de pastramă de bună calitate dispune orașul și la ce preț. Același comisar comunal raporta că orașul dispunea de 1.200 oca\* pastramă, la prețul de 4 lei/oca. <sup>111</sup>

În vederea asigurării cantității de pâine necesară locuitorilor și trupelor ruse, Primăria Focșani va afișa, la 5 iunie 1878, Publicația semnată de primarul Gheorhe Corbu și secretarul L. Nistorescu: „Văzându că unii din D-nii Brutari nu s-au conformat regulamentului de a scoate pâinea în condiții cerute.

Se publică prin aceasta spre generala cunoscință că nici un[ui] brutar nu-i este permis a scoate pâinea de câtu în măsurile următoare, adică: De una oca, de jumătate oca și de o litră. Căci dacă până în termen de zece zile va urma contrariu, ori care brutar se va considera de contra – venit legii și regulamentului și se va da judecății.”<sup>112</sup>

O pâine de calitate I avea, la acea dată, un preț variind între 80 bani și 1,5 franci.<sup>113</sup>

Într-un Focșani, oraș prin excelență negustoresc, a apărut foarte repede specula.

---

\* oca = veche măsură de greutate (= 400 dramuri = 1,272 Kg) și de capacitate (= a 10-a parte dintr-o vadră = 1,520 l în Muntenia și 1,288 l în Moldova)

<sup>110</sup> Ibidem, f. 6

<sup>111</sup> Ibidem, f. 3

<sup>112</sup> Ibidem, dosar nr. 7 / 1878, f. 162

<sup>113</sup> Ibidem, f. 182

Fenomenul a fost sesizat de prefect care, la 22 aprilie / 4 mai 1877, supunea atenției primarului următoarele aspecte constatate: *„Sunt informat că birtașii, otelierii și cârciumarii din orașu disfacu defectile de îndeustularea armatelor Ruse trecătoare prin Focșani cu niște prețuri cu totul esagerate.*

*Spre a înlătura pe fiitor [viitor] un atare abus și spre a evita reaua idee ce poate să-și facă această armată de noi Români [i], am onoare a vă invita, Dle Primar, că chear astăzi să procedați la facirea tarifelor de prețuri, atât a obiectilor de mâncare și băuturi ce se dau la birturi, cât și pentru acele de Camere, tarife care să se imprime și afișeze la fie care birt, otel și cârciumă, luând dispozițiuni ca să nu se ia consumatorilor prețuri mai mari de cât acele prevăzute de tarife, iar contraveniențele să se trimită Judecăței spre a-și lua penalitatea prevăzută de lege.*

*Pe lângă acestea mai sunt informat, Dle Primar, că de la schimbările de monedă se face de asemenea cel mai mare abusu și eată cumu:*

*Rublele care în peață la noi au cursul de 11 ½ lei se primesce de speculanți numai drept doi franci și 50 bani, sau lei vechi f. parale 30, ceia ce face ca oamini armatei Ruse să piardă la fie – care rublă câte 3 lei 30 parale; veți bine voi a lua dispozițiuni și în această privință, aducându la cunoștința publică că ori cine va continua și pe fiitor [viitor] asemenea abusu se va da judecăței ca escrochier.*

*Asemenea am mai observat că carnea, pâinea, peștile și cele lalte obiecte de îndeustulare zilnică din piața noastră se vând cetățenilor pe prețuri cu totul urcate cei a ce mi se pare earăși un abusu.*

*Dv. veți binevoi a vă încredința înșivă despre adiver [adevăr] și veți face ca prețurile acestor obiecte de îndeustulare zilnică a populațiunei să se reducă la adivărata lor valoare netolerând mai mult speculanților un asemenea abusu.*

*În fine, Dle Primar, vă mai rog ca Dvs. să fiți cu ochiul atent asupra tuturilor abuzurilor ce s-ar încerca a comite speculanții de orice categorie și să luați măsuri în controale. "* <sup>114</sup>

Primăria a încercat să țină specula sub control, afișând periodic listele cu „*preciurile curente*”, liste pe care le înainta și Comisarului român de pe lângă armata rusă, Nicu Catargi. <sup>115</sup>

Cea mai grea sarcină a autorităților județene și locale a fost repartizarea unor locuri publice pentru cantonarea armatei imperiale ruse pe perioada de staționare a acesteia și găzduirea în casele particulare a ofițerilor și soldaților ruși, spații pentru instalarea de cancelarii, ateliere, magazine, bucătării, cuptoare, aresturi etc.

Comportamentul necivilizat al rușilor, mai ales în Focșani, ca oraș de reședință al județului Putna – a creat nemulțumiri în rândurile orașenilor care s-au văzut nevoiți să se adreseze în permanență autorităților pentru reglementarea situațiilor ce apăreau și necesitau intervenția acestora.

Astfel, la 30 mai 1877, Primăria Focșani solicită Poliției acestui oraș ca „*Pentru echitatea cartiruirii ce au făcut mai mulți cetățeni din acestu orașu din partea ocolului peste gârlă cu soldați ruși atâtu călări câtu și pedestri.*

*Vă invit a regula momentul strămutarea lor în alte mahalali cari încă până acum nu au făcutu acestu serviciu. "* <sup>116</sup>

Pe măsură ce noi unități militare ruse se îndreptau spre frontul de la sud de Dunăre, cvartiruirea\* (cfartiruirea) rușilor devenea mai greu suportabilă odată cu venirea anotimpului rece.

Primăria Focșani scria comisarului Nicu Catargi la Galați – Adresa nr. 3.172 din 24 decembrie 1877 – că: „*În tot timpul, câtu toată vara a[u] trecutu oștirile imperiale pe la noi, am avut în videri convențiunea noastră Românească cu autoritățile militare ruse și în consecință le-am datu ajutorili posibili de care niminea, nu s-au plânsu, din contră ne-au lăsatu fii cari comandant mulțumiri la*

---

<sup>114</sup> *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1877, f. 18 – 19

<sup>115</sup> *Ibidem*, dosar nr. 31 / 1877, f. 30 verso

<sup>116</sup> *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1877, f. 51

\* **cvartir (cfartir)** = gazdă

*pășirea din oraș și în adevăru, Dle comisar, nici locuitorii noștri n-au simțitu strâmtorială, fiindu vorba numai a da cartiru pentru gradeli inferioari și numai pentru timpu de treciri, adică multu 2 zili pentru fii care regimentu.*" <sup>117</sup>

La 30 decembrie 1877, Comisarul special Catargi i-a răspuns primarului că „în privința dispăgubirei cerute pentru casarma din acel oraș ocupată de armata rusă staționară acolo, am intervenit la Dlu Comisar General Român de pe lângă capul armatei Imperiale Russe, d-a pune questiunea în desbaterea Comisiunei generale adhoc instituată în Bucuresci, în care participă și Domnia Sa, ca să aviseze asupra sumei fixate de D-voastră ca chirie, după cum am avut onoare a vă comunica încă de la 4 octobree cu adresa N° 65.

*Iar încât privesce pentru quartirile necesare Dlor officiari Staționari, a trupelor passagere, încăperi pentru spitale, cancelarii, magazine, bucătării, cuptoare etc., vă rog binevoiți a vă conforma strict articolelor 18 și 20 din convențiunea Russo – Română de la 4 / 16 aprilie și circularei Dlui Ministru de Interne N ° 8.770 din 30 aprilie către Dnii Prefecți de Județe, care oferă numai quartirele fără plată, iar toate celelalte încăperi cu plată de chirie, cu modul de procedură prescris în circulară.*" <sup>118</sup>

Situația se schimbase odată cu staționarea pe perioada de iarnă a Batalionului nr. 48 și a Companiei 4 Artilerie. Rușii au solicitat din partea Primăriei Focșani grajduri pentru 200 cai, pitării de copt pâine, locuințe de aresturi, cancelarii etc., lucruri care nu erau prevăzute în Convenție. Locuitorii nu aveau posibilitatea de încălzit casele închiriate, iar „comersanșii sâmțându-se în dreptu refusă mulți de a li se lua silnicu cuptiorile [și] grajdurile.” <sup>119</sup>

Regimentul de Vânători care participase la Campania de la sud de Dunăre și care eliberase Cazarma „Unirea” – ocupată între timp de Spitalul rusesc – s-a întors în Focșani și „militarii rămași a[u] cerutu să li se restituie casarma pentru locuință, ceea ce au fostu imposibilu

<sup>117</sup> Ibidem, f. 143

<sup>118</sup> Ibidem, f. 155

<sup>119</sup> Ibidem, f. 143 verso

*în câtu administrația ei a apăsatu pe comună a închiria stabilimenți cu 20 pe lună fără ca bugetul să aibă mijloaci.*

*Am fost siliți să suportăm această cheltueală cu banii din împrumutu care până astăzi sântu 9 luni de zili și până în primăvară mai suntu trii cându se împlinesți un an.*

*În consecință câte 60 ruble argintu pe lună, însemnează 720 ruble pe cari prin organul Dv sântem în dreptu a-l pretindi... ”*<sup>120</sup>

Numai colonelul rus, Stalbovski, comandantul Batalionului 48 solicitase Primăriei o cancelarie încăpătoare pentru „4 scriitori”, un local pentru arest, cu odaie pentru caraul \*, o magazie pentru bagajele Batalionului, un local cu cuptor de copt pâinea și de fiert hrana pentru soldați, trei grajduri pentru cai și o încăpere pentru garda de la locuința colonelului.<sup>121</sup>

La 1 decembrie 1877, conform dispoziției primarului, polițaiul era însărcinat să rezolve cererile polcovnicului\*\* rus.

Comandantul Bateriei 4 artilerie ceruse, la rândul său, un cvartir pentru adunarea soldaților, 4 cvartiruri pentru gorniști, un cvartir de croitori maiștri și o încăpere cu cuptor mare.<sup>122</sup>

La 31 octombrie 1877 se solicitaseră Primăriei Focșani două odăi cu două mese și opt scaune pentru Tribunalul militar rus.<sup>123</sup>

Prin Ordinul nr. 24.889 al ministrului de Interne, transmis de prefectul de Putna primarului orașului Focșani la 17 noiembrie 1877, se aduceau precizări privind găzduirea trupelor ruse: „*Chestiunea quarteruirei trupelor rusesci dând locu la enterpretațiuni din partea primăriilor în vedere cu convențiunea ce avem încheiată cu guvernul Imperial care nu precisează în mod clar modul quartiruirilor, consiliul Miniștrilor au luat-o în desbatere și s-au început demersuri pe lângă autoritățile Rusiene pentru a se ajunge la o unitate de vederi de cum trebuie să urmează.*”

---

<sup>120</sup> *Ibidem*, f. 144 – 145

\***caraul** = escortă de soldați

\*\* **polcovnic** = colonel în armata rusă

<sup>121</sup> *Ibidem*, f. 141 – 142 verso

<sup>122</sup> *Ibidem*, f. 147

<sup>123</sup> *Ibidem*, f. 152

*Până la definitiva soluțiune a acestei chestiuni neputându-se lasa ca trupele să sufere vă invit Dle Prefect să puneți în vedere Dlor Primari din Județul ce administrați și să le ceriți a regula să procure provisoriu trupelor, cuarteruiri, luminat și încălzit, fiind bine stabilit că prin quarteruire nu înțeleg localele pentru cancelarii, magazii... spitale și altele ci numai o simplă găzduire în localele cetățenilor după chibzuința Primarilor.*

*Totodată veți comunica Dlor Primari ca pentru tot ce vor da spre înlesnirea armatei imperiale să dreseze procese verbale în care să se arate camerile ce li se vor pune la dispoziție, persoanele care au primit în ele quarteruirea, numele proprietarului caselor și epoca ocupării și evacuării localelor și ori ce alte deslușiri care să serve din timp de elemente constatatoare sacrificiului făcut și serviciul primit ca altfel să se poată ști în modu cert ce se va cuveni fiecăruia în casu de a se admite despăgubiri.”<sup>124</sup>*

Cartiruirea armatei ruse ridica probleme și Poliției Orașului Focșani. La 20 decembrie 1877, într-un Raport către Primărie se solicita angajarea unui tâlmaci (translator): „Cu ocasiunea quartiruirei armate Ruse, ce vine pe fiecare zi în acest orașu simțindu-se mare necesitate de a fi un om la acest oficiu care să scrie limba rusă și cari va sta în permanență, am honore a vă ruga să desposați numirea unei asemenea persoane și cari să se plătească den casa comunală, căci fără asemenea persoană întâmpinăm în fie cari zi mari dificultăți, atât cu soldații, cât și cu celelalte grade superioare, ce vin și cere a fi quartiruiți.”<sup>125</sup>

Poliția Focșani s-a folosit de serviciile lui Dimitrie Ionescu care avea domiciliul stabil în orașul de reședință.<sup>126</sup>

Numărul mare de soldați ruși ce treceau sau staționau în Focșani, posibilitățile totuși limitate ale focșănenilor de a-i găzdui, dar și excesele rușilor au fost tot atâtea motive de nemulțumire din partea

<sup>124</sup> Ibidem, f. 120 – 120 verso

<sup>125</sup> Ibidem, f. 132 – 132 verso

<sup>126</sup> Ibidem, f. 86

locuitorilor și de probleme la care autoritățile locale trebuiau să găsească soluții.

La 5 februarie 1878, Primăria se adresa Poliției Focșani arătând că „În urma plângiri[i] ce am priimitu din partea locuitorilor din acest orașu pentru soldații cu cfartiru de la vinirea loru Desp. [ărtirea] I colori roșii [Culoarea Roșie] și a înțelegeri[i] luată cu Dlu Polcovnicu... a vă invita ca imidiatu să regulați mutarea loru în alte Despărțiri cari n-au avutu până acum în cvartiruri soldați.”<sup>127</sup>

Poliția Focșani fusese atenționată de Primărie încă din 12 decembrie 1877 să pună în vedere comisarilor ei „d-a se interisa de familiile soldaților Români rămași cu copii mici și lipsiți de mijloace pentru existență, care chiar pentru dâșii poate nu au lemnile și cheltuelile de strictul necesar... prin urmare Dv. de urgență să puneți în vedere tuturor comisarilor ca să dei despensă de cvarter a familiilor indicate.”<sup>128</sup>

Staționarea prelungită a trupelor ruse în Focșani a creat probleme noi legate de găzduirea lor și de plata pe care trebuiau să o facă proprietarilor.

La 30 ianuarie 1878, Primăria Focșani solicita Poliției orașului ca împreună cu comisarii de despărțiri să întocmească „un tablou explicativ de No. casei și a strazei, numele și prenumele proprietarilor, timpul de când și până când sunt ocupate și pentru care anume trebuință a oștirilor. Adică ferării, stolerii, croitorii și alte denumiri, pre - cum și prețul în ruble argint, cu cât s-ar fi putut închiria, după informații ce veți lua de la vecini sau din tablele controalelor când s-au evaluat taxa de 5 %. Acest tablou mi lu veți comunica pentru ca să-l triimitem și noi comisarului competente, în scop d-a se despăgubi pe proprietari.”<sup>129</sup>

Această situație era necesară deoarece Batalionul 48 și Bateria de artilerie ruse care au iernat la Focșani au primit ordinul de a se pune în mișcare pentru a ajunge pe frontul din Bulgaria.

---

<sup>127</sup> Ibidem, dosar nr. 7 / 1878, f. 34

<sup>128</sup> Ibidem, f. 129 – 129 verso

<sup>129</sup> Ibidem, dosar nr. 7 / 1878, f. 28 – 28 verso

Problema despăgubirilor datorate de ruși particularilor români a făcut obiectul notificării din 21 februarie 1878 a Ministerului Afacerilor Străine către primarul Focșanilor:

*„...Excelența Sa Generalul Dreutel, șeful comunicațiilor militare ruse din țară, a dat ordin tuturor capilor de detașamente și tuturor comandanților de Etapă sau de Gară, de a da concursul domniilor lor la toate constatările pentru care li s-a cere asistența de către Domniavoastră... Vă invit a profita de aceste dispozițiuni spre a constata în mod contradictoriu diferitele reclamațiuni de despăgubiri ce se vor ivi în viitor din partea particularilor pentru obiecte luate, chirii de case, cum și pentru stricăciuni cauzate de trupele imperiale Russe.”*<sup>130</sup>

La Adresa Primăriei Focșani nr. 1.441 prin care se cerea ca „*cfartirurile ocupate de ruși cu cancelerile și altele să le schimbăm, așa ca toți cetățenii să sufere de o potrivă*”<sup>131</sup>, comisarul din Culoarea Albastră răspundea la 27 mai 1878 că „*În urma căreia procedându astăzi în mahalalile din aciastă coloare s-au văzut toate localurile ocupate de Artilerie, mai alesu pe ocolu în apropieri de bunurile lor și că prin urmare nu avem unde în altă parte a le schimba... tot o dată veți cunoaște Dle Primar că în mahalaua Poști Vechi din coloria Roșu este neocupatu de Ruși care este mai în apropieri de tunuri.*”<sup>132</sup>

Comisarul special român de pe lângă Armata Rusă a trimis, la 7 mai 1878, Primăriei Focșani următoarea notificare:

*„Comisiunea mixtă înființată spre executarea procesului verbal încheat la 3 ianuarie trecut între comisarul Imperial rusu și Comisarul general român publicat în Monitorul oficial Nr. 5 din 6 ianuarie, în care subscrisul face parte având în curând a se întocmi, am onoare a vă anonsa..., că prin art. 6 al instrucțiunelor care au afixarea quantului indemnitații pentru această quartiruire, aceasta având a se stabili de Comisiunea mixtă specială... vă rog să pregătiți*

<sup>130</sup> Ibidem, f. 60

<sup>131</sup> Ibidem, f. 153

<sup>132</sup> Ibidem



*acel tablou cât mai curând și a mi-l înainta spre alu putea supune comisiunii la întrunirea ei ce nu are a întârzia... se înțelege... că în acest tablou n-au a fi trecute casele ocupate de spitaluri și diferite servicii ale armatei ruse a căror constatare și prețăluirea chiriilor are a se face după reclamațiuni la venirea comisiunii la fața locului.*

*Comisar special N. Catargi. "* <sup>133</sup>

Între documentele de arhivă cercetate se găsesc și aceste tabele (liste) solicitate de comisarul special Catargi.

La Despărțirea I, din „*Listă de quartirile ocupate de trei Companii sau trei Roate din Batalionul Nr. 48 rusu staționat în această coloare încă de la 12 Noembrii în parte, ear parte din corp au venit mai în urmă, adecă treptat*” rezultă: 318 cvartire, 638 grade inferioare găzduite (între 1 și 16 persoane), 4 grade superioare, camerele ocupate: între 1 și 3 (după caz); destinații: cancelarie, cuartir, școală de muzică, bucătărie, magazin de amănunt, arest, gardă, grajd cu căruțe, cai, vite; timp de cuartiruire: între 3 săptămâni și 4 luni. <sup>134</sup>

Soldații din artileria rusă au ocupat patru cfartire în Despărțirea a II a: două gospodării și „*cutia Bisericii devinită a statului*” și „*Fosta cazarmă a pompierilor vechi numită Plutonu alu II lea, acum casa Comunii*” (a servit de magazin de hamuri și arest, iar în curtea bisericii au avut un „*magazin de amănut*”) <sup>135</sup>

În cele patru cfartire au fost găzduiți un ofițer aghiotant, un ofițer și opt „*scriitori*” și încă un ofițer pentru o cancelarie. <sup>136</sup>

La 8 martie 1878 situația infanteriștilor ruși din Culoarea Galbenă din Focșani era următoarea: 104 cvartire, 6 grade superioare (un ștab ofițer, 2 maiori, 2 căpitani, un căpitan doctor), 327 grade inferioare, perioada: „*de la 12 noiembrie anul 1877 și acum aflători tot în orașu*”, un spițer, 217 soldați dați în cfartire, 110 soldați în spital, 2 grade superioare la cfartire, 4 la „*Spitalul Statului.*” <sup>137</sup>

---

<sup>133</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 54 – 54 verso

<sup>134</sup> *Ibidem*, f. 31 – 35

<sup>135</sup> *Ibidem*, f. 36

<sup>136</sup> *Ibidem*, f. 37

<sup>137</sup> *Ibidem*, f. 38 – 42

În Culoarea Albastră, situația la 12 martie 1878 se prezenta astfel: 106 focșăneni au găzduit ruși în casele lor situate pe străzile: Sârbească, Mare, Mălureni, Bahnele și Șoseaua; 218 soldați cuartiruiți (între 1 – 10 persoane), perioada: de la 16 decembrie 1877; spațiile au fost utilizate pentru fierării, curelării, cancelaria Regimentului 48 de Rezervă, cizmării, jocării, croitorii. Au fost cartiruite Regimentul 48 de Rezervă și Bateria a 4-a Artilerie.<sup>138</sup>

Până la 18 februarie 1878, în Despărțirile a II-a și a III-a, n-au fost soldați ruși care să stea în permanență.<sup>139</sup>

Rușii din Batalionul nr. 48 au fost găzduiți la 11 cetățeni.

Prețul chiriei varia între 11 – 48 lei pe lună. Perioada de închiriere a fost între 15 octombrie 1877 – 6 februarie 1878.

Spațiile ocupate de ei pentru cancelarie, arest, brutării, magazine și altele erau închiriate și în a doua jumătate a lunii februarie 1878.<sup>140</sup>

În Culoarea Verde au fost 110 cvartiruri la tot atâția focșăneni, proprietari de case aflate pe străzile: Pescăriei, Gregoriană, Perjoiu, Sf. Apostoli, Călienii, Casa Apelor, Poșta Veche.

Perioadele de intrare în cuartir: 15 octombrie 1877, 10 februarie, 10 și 19 martie, 2 și 29 aprilie 1878.

Au fost cuartiruiți: 1 ofițer, 2 căpitani, 1 adjutant, una cancelarie, 8 „scriitori”, 2 feltfebeli [feldwebel = plutonier], 17 sergenți, 21 caporali, 126 soldați.

Zilele cât au stat în cuartir au însumat 4.282, în cicluri de câte 150, 47, 65, 75, 26 și 36; un căpitan își continua cuartiruirea, ceilalți părăsind-o la date diferite: 25 aprilie, 15 și 18 mai 1878.

În privința condițiilor de cuartiruire:

- a) „i s-au datu încălzit” – 2 cazuri
- b) „ne procurat încălțitu nici luminatu” – 7 cazuri
- c) „procurat lemne” – 1 caz
- d) „li s-au procurat lemne și luminatu” – 100 cazuri<sup>141</sup>

<sup>138</sup> Ibidem, f. 43 – 44 verso

<sup>139</sup> Ibidem, f. 12

<sup>140</sup> Ibidem, f. 13 – 13 verso

<sup>141</sup> Ibidem, f. 67 – 68

În Despărțirea a III-a Focșani, între 30 martie – 28 aprilie 1878, au existat 87 cfartiruri pe străzile: Principală, Ovreească, Proorocul Samoil, Chiciorușu, Arion, Ocolului.

În perioada celor 29 zile, în toate cazurile proprietarii au asigurat iluminatul și încălzitul.

Au fost găzduiți 150 soldați și 6 grade superioare (4 sergenți și 2 ofițeri). La Cazarma Statului Mărășești „*ce servă de spital*” erau „*mai mulți soldați bolnavi care se află încă în cură.*” <sup>142</sup>

În Despărțirea a IV-a\*, situația la 23 mai 1878 se prezenta astfel:

- data intrării în cuartir: 16 decembrie 1877
- 97 cfartiruri la tot atâția focșăneni domiciliați pe străzile Sârbească, Mare, Mălureni, în Bahne și la Șosea.
- au fost cuartiruiți 8 caporali, 12 sergenți, un feltfeber, un colonel și 75 soldați.
- în toate cazurile „*încălzitul și iluminatul datu de proprietari*”

---

<sup>142</sup> *Ibidem*, f. 69 – 73

\* Orașul Focșani se împărțea în patru culori sau despărțiri, având 49 de suburbii și 175 străzi:

- **Despărțirea I Culoarea de Roșu** (în partea de sud – vest) cuprindea suburbiile: Vâlcelele, Tăbăcarii, Sf. Voivozi, Jălăboiul, Caramzulea, Ghergheasa, Știrbei, Emancipații, Pastieștii, Vovidenia, Hanul Mutului (casele Papazu), Precista, Gregoriană și Sf.Nicolae Vechi.
- **Despărțirea a II-a Culoarea de Verde** (în nord – vest) cu suburbiile: Cimitirul nordic, Călienii, Casa Apelor, Gherasim, Sf.Gheorghe (de la Ocol), Ispirliu, Poșta Veche, Lefteriul, Perjoiul, Gregoriană și Domneasca.
- **Despărțirea a III-a Culoarea Galbenă** (la nord – est) cu suburbiile: Ovreească, Profetul Samoil, Sf.Apostoli, Ocolul de vite, Amorișul, Cazarma Unirea, Chiciorușul, Ionășești, Pruncul, Penitenciarul Central și Stroia.
- **Despărțirea a IV-a Culoarea Albastră** (la sud – est) cu suburbiile: Săpunarul, Stamatineștii, Sf.Mina, Sf.Dumitru (din Bahne), Bahnele, Cotul Oancei, Balta lui Asanache, Grama, Robeștii, Sârbeasca, strada Brăilei și Cotul Bumbacului. Fiecare despărțire avea un comisar și un subcomisar (Dimitrie F. Caian, **Istoricul Orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I de ...**, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh.A.Diaconescu, Focșani, 1906, p. 250 – 251)

- la 23 mai 1878, nimeni nu ieșise din cuartiruire.<sup>143</sup>

Apropierea primăverii anului 1878, începerea muncilor la câmp, precum și excesele rușilor, au fost motivele principale pentru care localnicii nu au mai dorit să aibă în gazdă soldați ruși.

Primarul Corbu i-a adus aceste lucruri la cunoștința prefectului Robescu „...plângerile unora din orășeni că în tot timpul de iarnă casile lor în permanență au fost ocupate de cfartir de către 4 companii Infanterie și o companie artilerie; am făcut cunoscut ambilor coloneli ruși că locuitorii noștri urmând a eși la câmp pentru muncă, familia și copii[i] lor nu pot rămânea singură cu soldați[i] și că timpul fiind acuma în căldură de vară să scoată soldații în bivoacuri\* cu corturi, tot odată ca cfartiruirea acum nu mai are locu în oraș decât numai pentru trecători spre odihnă de 2 sau trei zile conform cu convențiunea din anul trecut, în urma acestor lucrări am observat că dl. comandant colonelul de infanterie a și pus în mișcare scoaterea oștirii pe câmpu pe malul Milcovului, dar colonelul de artilerie prin adresa Nr. 586 răspunse că nu poate scoate bateria și pe soldați la câmpu decât cu ordinul Dlui comandir al brigăzii al 4, având încredere că în casul acesta Dl. Ministru de Interne cere de la Dvs, direct să-i raportați; am onoare a vă face cunoscut spre a regula din parte-vă.”<sup>144</sup>

Polcovnicul de infanterie Stalbovski, care era comandantul trupelor rusești din Focșani, fusese de acord numai cu scoaterea soldaților afară în lagăr „ear quartirurile de ofițeri în orașu și alte înconjuru pentru trebuința armatei le ține în permanență peste 5 luni de zile ocupate în timp de eamnă.”<sup>145</sup>

Răspunzând Adresei nr. 756 a Primăriei Focșani, Poliția comunica instituției în cauză la 29 martie 1878, că „locul cel mai bun spre a se putea așeza lagărul Armatei Ruse ce este în acest orașu în partea nordică nu poate fi altul decât acel dintre Spitalu și Amorțitu,

<sup>143</sup> Ibidem, f. 64 – 65

\* **bivouac** = locul unde se așează popasul, tabăra unei armate; trupa însăși care poposește acolo

<sup>144</sup> Ibidem, dosar nr. 7 / 1878, f. 123 – 123 verso

<sup>145</sup> Ibidem, f. 129 – 129 verso

*iaru în partea Sudică lângă cimitirul Sf. Gheorghei pe Emașul orașului, unde chiar Dlu Comandant al Armatei Ruse după cum am luat informații are buna voință a-l așeza.* ” <sup>146</sup>

Circulara nr. 7.199 din 13 aprilie 1878 a ministrului de Interne „*impune de a da toate înlesnirile cerute pentru transportul și locuirea oștirilor în marș, mai ales când declară principiul de provisoriu.* ” <sup>147</sup>

În Focșani, „*i se admite ocupația locului de una falce din emășul orașului partea sudică în plasa de la șosea spre lagărul rusescu pe la movila unde s-a inspectat de Dl. comandant polcovnicul Stalbovșchi pentru care timpul de trei luni va plăti trei poli imperiali la casa comunală și pe calculul acesta se va plăti și încasa când iarăși provisoriu trebuința va cere a ocupa locului.* ” <sup>148</sup>

Începând cu data de 2 aprilie 1878, trupele ruse aflate în Focșani (1.000 infanteriști, 240 artileriști pedestri cu 8 tunuri) au început să facă în partea sudică a orașului parapete\* paralele cu pământ.

Prefectul era de acord ca întinderea parapetelor să fie până la 30 m, dar solicita răspunsul primarului dacă ele se fac cu aprobarea sa și, mai ales, cine va despăgubi orașul de toate deteriorările. <sup>149</sup>

La 13 mai 1878, primarul Focșanilor îi scria prefectului „*Să se facă cunoscut D. Comisar general D. M. Ghica, că în orașul Focșani a jurnatu din toamnă până în Primăvară, un Batalion de infanterie și o baterie de Artilirie, fiind cvartirurile în permanență canșilerii, depouri, case de arestu și altele fără nici o convențiune, când datoriile nu era[u] de cât a le înlesni cvartir pentru trecere numai că nu se putea prelungi de cât numai trei zile, pentru care ocupație și pentru stricăciunile urmate.*

---

<sup>146</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 94

<sup>147</sup> *Ibidem*, f. 134

<sup>148</sup> *Ibidem*, f. 134 – 134 verso

\* **parapet** = partea superioară a unui meterez, a unei întărituri, care apără pe soldat de gloanțe; obstacol artificial așezat la capătul unei linii ferate, spre a opri înaintarea trenului sau a vagoanelor izolate

<sup>149</sup> *Ibidem*, f. 113 – 113 verso

*Proprietarii cer despăgubire, îndată ce am văzut noi apărând în Monitorul Oficial circulara D. Minist. [ru] de Interne din 13 april no. \_\_\_\_ „ 150*

*Primarul a făcut cunoscut celor doi comandanți ruși „că așa precum timpul s-au încălzit să bine voiască a scoate oștirea afară în lagăr ceea ce Comandantele de infanterie a și făcut. Oficieri însă și canșileria sa tot ocupă cvartirurile fără nicio plată de chirie iar colonelu de baterie a dat răspunsu că fără ordinul superiorului său nu poate a mișca.” 151*

*Spre sfârșitul lunii mai 1878 „este regulat de comandantul baterii din Focșani a se face exerciciu prin focuri de tun care sunt în marginea Focșaniului, partea sudică, unde a[u] mai fost asemenea manevre, prin urmare se cere a se da de știre locuitorilor din suburbii a se feri din direcția efectului tunurilor, a opri circulația vitelor de acolo și a se da de știre satelor din nainte ca locuitorii de acolo să se ferească în lături după semnele ce vor vedea de la sentinilele ruse, care se vor vedea pe întinderea acestui locu și ca să poată întâmpla oare care abusuri.*

*Să pice fără a face explozii, locuitorii să se ferească a nu pune mâna pe ele decât a da de știre poliției locul unde se vor vedea, iar poliția să dea de știre comandirului spre a le rădica, spre evitarea românilor de primejdie.” 152*

*Poliția Focșani avea obligația „ca prin călăreți înadins să se facă a se răspândi știrea la auzul locuitorilor după – nprejur.” 153*

*Așezarea rușilor în lagărul de pe malurile Milcovului a condus la nemulțumirea unor proprietari din județul Râmnicu Sărat care, la 7 mai 1878, au adresat primarului din Focșani un Memoriu în care se plângeau că „pihetele santinelorului acestui Lagăr s-au așezatu quiar pe Proprietățile noastre, ce vin dincolo de Milcovu și deosebitu de acesta...” 154, iar caii rușilor „fără nici o înțelegere cu noi i-au pus la*

<sup>150</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 59 – 60

<sup>151</sup> *Ibidem*

<sup>152</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 147 – 148

<sup>153</sup> *Ibidem*

<sup>154</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 53

*pășune în fânețurile noastre, cu quare modu ni s-au adusu simțitoare pagube, atâtu prin pășunarea fânețelor de quătre caii acei oștiri, quātu și prin spaima răspândită între locuitorii ce au luat locuri de arătură pe ale noastre proprietăți, quare în temere quă nu vor alege nimicu din arăturile lor, au brăsdatu numai locurile, și îndată ce au văzutu pe soldați ne-au părăsitu moșiile și s-au dusu pe altele.”*<sup>155</sup>

Locuitorii așezați în cealaltă parte a orașului nu erau nici ei mai liniștiți că se vor bucura de roadele muncii lor.

Un număr de 26 de focșăneni semnau un Memoriu adresat prefectului, la 22 august 1878, în care îi semnalau o situație pe care o aduseră deja la cunoștința primarului, dar acesta „*nu numai că nu ne-au ascultat această plângere a noastră, dar nici că a avut plăcere a ne satisface întru nimicu.*”<sup>156</sup>

Soldații ruși fuseseră așezați lângă viile Amorțitu, iar cei 26 de proprietari din zonă se simțeau amenințați ca acum, în prag de toamnă, să nu-și poată strânge „*rodul viei, precum și alte sămănături, popușoi etc., că pentru asemenea recolte am cheltuit destule sumi de bani.*”<sup>157</sup>

Temerea lor era de „*a fi prejudiciați de aceste recolte astfel că prin distrugere sau cine știe ce, să nu mai fim în stare a mai aduna din roada viei măcar un strugure.*”<sup>158</sup>

În toamna anului 1878 au început lichidările pentru pagubele suferite de focșăneni din partea rușilor.

La 7 septembrie 1878, Ministerul Afacerilor Străine scria ajutorului Comisarului General Român:

„*Domnule Ajutor,*

*Colegul meu de la Ministeriul de Interne pe lângă adresa Nr. 15.696 îmi trimite un dosar ce l-a primit cu raportul Prefectului de Putna, care conține actele constatatoare de pagubele suferite de orășenii din Focșani de la armatele russe.*

---

<sup>155</sup> *Ibidem*

<sup>156</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 210

<sup>157</sup> *Ibidem*

<sup>158</sup> *Ibidem*

*Înaintând Domniei Voastre sus – zisul dosar, am onoarea a vă ruga să bine – voiți a lua cuvenitele dispozițiuni pentru îndestularea păgubașilor. ”*<sup>159</sup>

Cu Ordinul nr. 23.698 al ministrului de Interne, dosarul a ajuns la prefect, iar acesta l-a înaintat primarului Focșanilor, la 30 noiembrie 1878.<sup>160</sup>

Din vara anului 1878, armata rusă staționată prin părțile noastre, a primit ordinul de retragere spre Rusia. Înapoierea rușilor în țara lor s-a făcut în etape.

Astfel, Corpul 11 Armată Imperială trebuia să execute ordinul începând cu data de 11 iulie 1878.

Data aceasta a fost decalată pentru 30 iulie 1878, iar câteva zile mai târziu, Divizia 11 Cavalerie a început și ea retragerea (3 – 4 august 1878).<sup>161</sup>

### Abuzurile și excesele armatelor imperiale ruse

Din chiar momentul pătrunderii pe teritoriul României, trupele ruse s-au comportat după bunul plac: furturile, violurile, brutalitățile, vexațiunile, distrugerile de bunuri materiale, bețiile care au îngrozit pe români etc. au fost manifestări obișnuite ale aliaților noștri.

Astfel, la 28 aprilie 1877, subprefectul Plasei Răcăciuni informa pe prefectul de Putna că la gara din Târgu Adjud este un comandant rus (comandant de ștab)\* pentru supravegherea liniei ferate. Acest comandant are în subordine 100 pedestrași cu un ofițer și 24 cazaci cu alți ofițeri. Comportarea lor a produs panică în rândurile locuitorilor din Adjud: „*soldații pedestri și mai cu osebite Cazaci[i], fac atâtea prin oraș, cât și pe linia ferată, mai multe necuviințe*”.<sup>162</sup>

Prefectul era rugat să binevoiască „*a mijloci prin locul competeat ca comandantul de aici să păzească cu strictețe, cele*

<sup>159</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 94

<sup>160</sup> *Ibidem*, f. 95

<sup>161</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 205

\* **ștab** = stat - major

<sup>162</sup> A.N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1877, f. 70



*prevăzute prin Convențiune, și a se pune în înțelegere cu noi, pentru tot felul de înlesniri ce i-ar trebui la supravegherea liniei și ținerea bunei ordine.*" <sup>163</sup>

Din toate județele pe unde treceau trupele rusești, au început să curgă plângerile către autoritățile centrale, județene și locale pentru pagubele suferite de locuitori.

La 18 / 30 mai 1877, ministrul Afacerilor Străine deja făcea cunoscut prefectilor județelor pe unde treceau trupele imperiale că „*La acest Minister s-au primit nisce vage plângeri că unii din soldații ruși ar lua cu sforța vite dupe la locuitori și că ar comite mai multe furtișaguri.*

*Spre a se putea însă interveni pentru despăgubirea celor în drept și pedepsirea culpabililor, vă rog, Domnule Prefect, ca, de câte ori ați avea a-mi comunica ori care neajunsuri din partea ostașilor rusești, să-mi arătați corpul, regimentul și numele comandantului la care aparțin acei ostași.*" <sup>164</sup>

Aceleași lucruri le solicita de la prefecti și Ministerul de Interne prin Ordinul nr. 10.829 din 7 / 14 iunie 1877. <sup>165</sup>

Divisiunea Serviciului Comunal din cadrul Ministerului de Interne a trimis prefectilor Ordinul nr. 10.081 / 20 mai 1877, prin care făcea următoarele precizări:

*„Domnule Prefect,*

*Din procesele verbale ce conform circularei noastre Nr. 8482, ați dat ordin a se dresa pentru pagubele cauzate de armatele rusești, am avut ocasiunea a ne convinge că unele sunt exagerate în prețuri, și altele dresate în mod vag, fără să ficseze quantumul despăgubirii.*

*Pentru amândouă casurile mă cred dator Domnule prefect a vă atrage atențiunea, spre a vă pune în pozițiune să dați ordine în consecuență.*

*De sigur Domnule prefect, când momentul despăgubirii va sosi, intendența armatei imperiale nu se va mulțumi numai pe constatările noastre, ci le va verifica, le va controla, va cere să fie sprijinite prin*

---

<sup>163</sup> Ibidem, f. 70 verso

<sup>164</sup> Ibidem, f. 151

<sup>165</sup> Ibidem, f. 196

*marturi, și în cas de a se constata esagerate, nu vor fi în avantajul celor ce au fost însărcinați a dresa asemenea acte.*

*Pentru al doilea cas, ne fiind ficsat nici un quantum de despăgubire, ar veni cu greu a se ficsa mai târziu, după ce ar dispărea obiectul care a suferit pagubă.*

*Faceți dar Domnule prefect ca cei care sunt însărcinați a dresa asemenea acte, să nu abuseze prin lăcomie sau favor și a se espune astfel la desmințiri prejudiciabile onoarei lor, precum și a se ficsa în marginele strictului adevăr, macsimul quantumului despăgubirei ce se va conveni..."* <sup>166</sup>

Locuitorul Toma Vlasiu din Mărășești reclama prefectului că în ziua de 25 mai 1877 l-au luat rușii cu căruța și l-au dus unde erau căruțele lor cu bagaje. l-au luat boii și i-au pus la căruțele lor; când le-a cerut boii „*au început a da în mine*” <sup>167</sup> și i-au dat în schimb boi străini „*foarte osteniți, picați de slăbiciune.*” <sup>168</sup> El s-a dus la Simion Bucătaru, primarul din Mărășești și i-a relatat cazul, iar acum ruga pe prefect să-l ajute să-și recapete carul și boii luați de ruși.

Nici polițaiul N. Paraschivescu nu a putut rezolva cazul: „*Am onoare Domnule Prefect a vă face respectos cunoscut că mergând însumi la Comandamentele trupei aflată actualmente în acest oraș, asupra cererii mele s-a opus a elibera atât boii, cât și căruța locuitorului Toma Vlasiu până când acesta nu va înapoia boii rusești cu care au rămas în urma Armatei.*” <sup>169</sup>

Directorul Penitenciarului Central din Focșani, C. Lăzărescu a înaintat prefectului o Adresă (nr. 1134 din 27 septembrie 1877) în care îi aducea la cunoștință următoarele:

„*Cu ocaziunea venirii armatelor rusești, din care cea mai mare parte au fost în meidanul ce vine vis-à-vis de Spitalul acestui Penitenciar, în timpul cât au stat armata rusească aici, pe lângă că au făcut o putoare care vine o vătămare sănătăței arestaților bolnavi din cauza a multor cai și că a ajunsu cu corturile până în ușa spitalului,*

<sup>166</sup> Ibidem, f. 163 – 163 verso

<sup>167</sup> Ibidem, f. 182

<sup>168</sup> Ibidem

<sup>169</sup> Ibidem, f. 194

*nevoind de loc a respecta cel pucin Spitalul și Cancelaria, apoi au arsu gardul din prejur precum mai toți copacii ce sunt în grădina menționată sunt roși de cai și ca această Direcțiune să nu fie responsabilă de ori ce i s-ar atrage, apoi cu tot respectu vă supun în cunoștinție Dv. spre cuvenita regulă.* " <sup>170</sup>

Rezoluția prefectului din 28 septembrie 1877 stabilea obligația primarului de a remedia situația: *„Să se invite Dlui Primar a face constatarea stricăciunilor cauzate prin dresare de proces verbal și totu d'odată a lua măsuri pentru curățitul locurilor ocupate di armată spre a nu se infecta aerul.* " <sup>171</sup>

Cei doi comisari comunali, Vasile Broșteanu (comisar de la Culoarea Albastră și auxiliar al procurorului) și Ștefan Măicănescu au făcut verificări, au încheiat procese - verbale pe care le-au înaintat la Primărie. Rezoluția primarului din 4 noiembrie 1877 nu lăsa loc de speranță că situația va fi remediată: *„Să se facă cunoscut Dom.[nului] Director a[l] Penitenciarului Central quă în momentul quând armata rusă a făcut stricăciuni a urmat constatare di Comisarul poliției dom. Măicănescu de la care toți vecinii s-au îndestulat di la ofițerul rus.*

*Prin urmare, Dacă Dom.[nia] sa a negligat să reclame la timp, astăzi primăria nu-i poate da satisfacție.* " <sup>172</sup>

Directorul Penitenciarului Central revine la 11 noiembrie 1877 cu o altă notificare către primar prin care îi face cunoscut că la sediul instituției *„n-au venit nimeni de a spune că este însărcinat cu asemenea cercetări, de cât în luna septembrie aproape pe la finele lunei ne pomenim că vine cavaleria Rusească cari li se scăpase cai la Bariera de București din preune cu Dlu Măicănescu și o așează în grădina ce vine alătura de Spitalul acestui Penitenciar, astfel că intra cu cai și face corturi în grădini Spitalului încât era înconjurat de jur în prejur nu mai cu armate ruse; pe când era zisa armată, văzându că face stricăciuni la zaplazuri și copaci, apoi la 27 septembrie pe cându încă era armata rusă aci am depusu în consecință Dlui Prefect local prin adresa No.1.134 făcându tot uă dată mențiune că în viitor va fi scutit*

<sup>170</sup> Ibidem, f. 306

<sup>171</sup> Ibidem

<sup>172</sup> Ibidem, f. 106

*de orice responsabilitate în privința stricăciunii, așa că această Direcțiune se meară [miră] foarte mult cum Dv. prin mencionata adresă îi atribuiți o neglijență că nu s-ar fi luat măsuri la timp; pe lângă aceste mai ziceți că nu puteți da satisfacție în prezent fiind prea târziu; apoi Dle Primar veți cunoaște că această Direcțiune ș-au făcut datoria încă dela 27 Septembrie după cum am zisu mai susu și că neglijența nu o puteți atribui nouă, de oarece chiar după mencionata adresă, văzând că nu vine nimeni de a cerceta stricăciunile, apoi s-au mai repetat prin alta Nr. 1.229 și după cum vedeți până aci, Direcțiunea ș-au făcut toate datoriile sale, acum dar nu rămâne alta decât a Dv. Să regulați cum e mai bine pentru stricăciunea aceasta.*"<sup>173</sup>

În timp ce se purta aceasta corespondență între Direcția Penitenciarului Central, Prefectura Putna și Primăria Focșani, soldații ruși părăsiseră deja Focșanii și stricăciunile făcute de ei au rămas în sarcina autorităților locale.

Poliția Focșani raporta primarului, la 2 ianuarie 1878, că soldații ruși staționați în oraș comit „felurite necuviințe. Cetățenii mai în toate zilele reclamă poliției că soldații ce-i are în gazdă îi maltratează, ba chiar unii au fost și bătuți, că venind amețiți de băuturi spirtoase, facu felurite pretențiuni necuviincioase... în mai multe seri s-a [u] furat lămpile cu gaz ce stau prin felinarele orașului, antreprenorul reclamând poliției nu cunoștea pe contravenienți; că după urmăririle făcute s-au prins doi ruși cu șapte lămpile furate de prin felinare.”<sup>174</sup>

Primarul a adus la cunoștința comandantului rus fapta celor doi soldați, dar aceștia au fost imediat eliberați.<sup>175</sup>

Un număr de 48 de focșăneni au înaintat prefectului, la 3 ianuarie 1878, un Memoriu în care-i prezentau fărădelegile rușilor:

„Subsemnații concetățeni din acest orașu coloarea Roșie, venim cu profundu respect a ne tângui înaintea Dv. ca Șeful administrației a

<sup>173</sup> A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1877, f. 114 – 114 verso

<sup>174</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 1

<sup>175</sup> *Ibidem*, f. 5

*întregului District și eată cumu: Sânt aproape două luni de zile de când noi cu resursile noastre am ținutu și ținem la gazdă rușii ce s-au staționat în acest orașu și de la care în acestu intervalu amu suferit și suferim cele mai ticăloase și depravate purtări din partea lor;*

*De aceea dar vă rugăm să bine voiți a face să se mai scoată din această coloare și să se permute în alta care nu au ținutu neîntrerupt ca noi, și aceasta... timpul câtu eam ținut și în urmă ne vomu lua obligațiunea a ține earăși, ear uă parte din orășeni să sufere, precum suferimu noi și parte să stea în nepăsare.”*<sup>176</sup>

Focșăneanul Grigore Țăranu scria primarului, la 5 ianuarie 1878, că „De vreo zece zile văsu că la casa desp.[ărțirea] albastră ce o am în mahalaua Sârbească, despr.[ărțirea] albastră fiindu închisă și ne locuită, nu știu prin ce chip și prin cine s-au pus o ferărie rusească, cu o mulțime de inși în casă, înțelegându-se că stricându-se încuetoarele au intrat în 'auntru, fără să mi se facă cunoscut, văzu că mi-au stricat și-mi strică zaplasu și prin năuntru caselor.

*Dle Primar, în tot d'auna eu am dusu greutăți cu trecerea rușilor prin orașu, având tot d'auna oficeri dați în gazdă la casele mele de locuință și prin aceasta am crezut că trebue să fiu apărat de la acea casă ce o am în mahala, ba văd din contra că prin răpire mi s-a luat, stricând și încuetoarele casei. Vă rog regulați scoaterea lor din casă și despăgubirea lucrurilor ce vor fi stricate.”*<sup>177</sup>

Primarul Corbu a scris pe această reclamație: „Vom mergi în fața locului spre constatare.”

Subcomisarul N. Dragomirescu de la Culoarea de Roșu a făcut constatările ce se impuneau în urma reclamației locuitorului Berlă Carniol. În ziua de 8 ianuarie 1878, la ora 9 seara, au venit în ograda locuinței sale din Piața Domnească, patru soldați ruși care i-au furat mai multe haine și blănuri. Unul din ei, vrând să mai ia și două broșe de diamant, le-a scăpat pe jos și toți au fugit. Stăpânii casei au constatat că le mai lipseau un mantou de catifea căptușit cu mătase și un șal negru. Valoarea pagubei era de 210 lei.

---

<sup>176</sup> *Ibidem*, f. 6 - 6 verso

<sup>177</sup> *Ibidem*, f. 14

Soția sa se afla în antreul caselor cu mai multe familii. Intrând în cameră, a surprins pe unul din soldații ruși care avea hainele în mână. Ea a început să strige și voind să oprească pe soldatul rus, acesta i-a dat o palmă și a tras-o de păr.

Deși ancheta „a demarat în prezența reprezentanților autorităților administrative și de poliție locale, dar în absența polcovnicului rus... În ciuda efortului Poliției, nu s-au putut identifica răufăcătorii și nici nu s-au mai putut recupera lucrurile furate.”<sup>178</sup>

Martorii Iulius Rosenstein, Moritz Crimnitzer și Israil Ghebert au recunoscut că au văzut cele întâmplare, știau că rușii fac parte din Batalionul 48 staționat în oraș, dar nu au vrut să semneze procesul - verbal întocmit de subcomisar.<sup>179</sup>

Cu ocazia ridicării trupului unui ofițer doctor ce murise în casa lui Sarchisian Popovici din Ulița Grigoriană, câțiva soldați ruși din Batalionul 48 au furat, la 20 decembrie 1877, din camera în care se afla cel decedat, două rochii de lână neagră, una pereche de sfeșnice, un palton de stofă, una pereche de ghete, una pereche de galoși, un palton de stofă, un capișon de damă și una pălărie de damă. Valoarea pagubei: 11.750 lei.<sup>180</sup>

Soldații ruși care au iernat în Focșani, au mers până acolo, încât au pus în pericol chiar viața polițiștilor comunali.

Comisarul Vasile Broșteanu raporta șefilor săi, la 25 ianuarie 1878, lucruri care altădată în Focșani, ar fi fost de neconceput: „Acum de un timp au ajuns atât noi comisari cum și toată trupa gărzii de noapte de a fi amenințați cu săbiile de către unii din ofițeri[i] ruși sergenți și soldați din roata\* nr. 48 rusească staționată în acest oraș.

Astă noapte D. șef de gardă împreună cu adjutoarele au priimit lovituri și amenințări cu sabia încât era [să] fie morți. Și caraula dată la dispoziția poliției în locu de a da concurs pentru a nu se comite astfel de fapte grave, dânsa au venit în ajutorul scandalului.

<sup>178</sup> Ibidem, f. 25

<sup>179</sup> Ibidem, f. 23

<sup>180</sup> Ibidem, f. 3 - 4, 26 - 28

\* **roată** = companie de soldați

*Ast fel dar au ajuns poliția de a fi maltrată, amenințată la viață și bătută de către armata Imperială Rusă. ”*<sup>181</sup>

Și polițaiul Mărgăritescu raporta primarului, la 9 februarie 1878, că: „*soldații ruși ce sunt staționați în acest oraș, făcând pe fiecare zi și noapte deferite scandaluri, au ajuns ca siguranța cetățenilor să nu mai fie garantată de Poliție, mai ales, că acești soldați amețindu-se de băuturi spirtoase bat și insultă chiar pe persoanele ce-i țin în cuartir...*”<sup>182</sup>

Soldații ruși din Batalionul 48 au fost o adevărată pacoste pentru focșăneni în perioada de iarnă și primăvara cât au staționat în oraș.

Printr-o petiție, Costache Pârvulescu a reclamat că i s-a ocupat o cameră de către 16 soldați din Batalionul 48 care făceau de patrulă pe la diferite posturi. Aceștia i-au ruinat odaia, i-au dărâmat soba, i-au stricat zaplazul\* și acoperământul unui grajd, pagube care se adăugau la neplata chiriei pe perioada celor trei luni și jumătate de când erau cartiruiți la el. Colonelul rus a refuzat să constate distrugerile făcute de soldații săi, care se cifrau la suma de 270 lei.<sup>183</sup>

Procesul – verbal de constatare a fost semnat de comisar, primar, reclamant și patru experți, dar nu s-au putut identifica vinovații datorită faptului că proprietarul nu-i cunoștea, iar partea rusă a refuzat să coopereze.

În unele cazuri de furturi s-au putut identifica soldații ruși care spărgeau casele focșănenilor și luau tot ceea ce găseau de cuviință. Soldatul Andrei Pagarilov, din același Batalion 48, ce se afla în cvartir la Zoița Bălțeanu, a furat din locuința lui Stan Mihalcea: un așternut în flori, un cadril, un zebum nou în ochiuri, un ilic de postav, una rochie de rips nou de damă, un palton de stofă de damă, două fuste, două cămăși bărbățești (una de borangic și una de pânză), una pereche izmene, două cămăși de damă (una de borangic și una de bumbac), 30 coți de pânză de bumbac, 40 coți pânză de cort, două fețe de masă, un

---

<sup>181</sup> *Ibidem*, f. 26

<sup>182</sup> *Ibidem*, f. 37

\* **zaplaz** = uluca de la gard

<sup>183</sup> *Ibidem*, f. 22 – 22 verso

prosop, două prosoape de borangic, trei ștergare de bumbac, șapte fețe de pernă, un prestern de lână de 14 coți, una cămașă de pânză, doi coți de stambă roșie, doi coți de arnici, doi coți de pânză de bumbac, una oca de lână toarsă „*buită în colori*”, toate însumând 287,55 lei. Polcovnicul rus nu a asistat la percheziția făcută soldatului său la care s-au găsit lucrurile furate și a refuzat să trimită un ofițer în locul său.

Procesul - verbal de constatare din 9 martie 1878, ce trebuia trimis Poliției, era semnat de comisar, primar, reclamant și de trei experți. Toate procesele - verbale se depuneau într-un dosar special, urmând ca Primăria să le înainteze Comisarului român de pe lângă Armata rusă de la Galați.<sup>184</sup>

Pentru distrugeri cauzate bunurilor personale există în arhive numeroase alte reclamații ale focșănenilor, dar ele se loveau de refuzul comandanților ruși de a participa la constatarea acestor pagube săvârșite de soldații din subordinea lor sau de a lua măsuri disciplinare cu aceștia.

Grigore Țăranu reclama că rușii i-au ocupat de la începutul lunii noiembrie 1877, casa împreună cu ograda și toate atenansele, situate în Ulița Sârbească, lângă Bariera Brăilei, Culoarea Albastră. Constatările au fost făcute numai de partea română, cea rusă refuzând ca de obicei. Un comisar de poliție și patru „*esperți speciali*” s-au deplasat la casa reclamantului – 27 martie 1878 – și au constatat starea în care a ajuns casa lui Grigore Țăranu, compusă din trei camere, transformate în fierării de ruși, zaplazul de jur împrejur distrus cu desăvârșire (250 stâneni) și câțiva arbori roși de cai.<sup>185</sup>

Comerciantul Neculai Dimitriu reclama prefectului la 24 martie 1878 că de peste patru luni și chiar în acel moment, soldații ruși care au iernat la Focșani, i-au ocupat toată ograda și tot grajdul cu cai și boi, precum și două camere. Datorită lor, și-a pierdut și mușteriii care veneau la hanul său. Rușii au rupt gardul, au „*dărăpănat podelele*

<sup>184</sup> *Ibidem*, f. 46 - 47

<sup>185</sup> *Ibidem*, f. 51 - 51 verso

<sup>185</sup> *Ibidem*, f. 96 - 96 verso



grajdului, grajdul și șopronul." În curtea hanului, rușii aveau 14 căruțe, iar gunoiul de la animale nu-l ridicau.<sup>186</sup>

Despre comportamentul trupelor ruse în Focșani, este sugestiv Raportul pe care comisarul Culoii Albastre l-a înaintat Poliției Focșani, la 13 martie 1878:

*„Am avut dese ocaziuni a constata că cea mai mare parte din soldați[i] de infanterie staționați în acest oraș departe de a respecta ordinele ce cred că le sunt date de superiori[i] lor și chiar în desavantajul prestigiului militar, neconținut dau loc la diferite conflicte cu gazdele unde sunt cfastiruiți, bătaii, insulte și furturi.*

*Iată câteva din faptele lor:*

*I) În noaptea de 12 a corentei fiind de jurna prin oraș am primit reclamația orală a D. Sandu Ioan cum că trei soldați ruși, ce-i are în cfastir au furat 20 ocale săpun și că cerându-le a-l restitui, numiții l-a[u] insultat în modul cel mai desaprobat, în moment mai înainte de ori ce altă procedare v-am raportat oral Dvs și în urmă găsind pe Dl. Polcovnicu al Infanteriei, i-am spus despre cele petrecute și Dsa delegând pe un D. Ștab căpitan, ne-am transportat în preună cu D. Căpitan la cassa D. Sandu Ion, unde după cercetările făcute și percheziție s-a găsit tot săpunul furat dându-se în primirea proprietarului, cât privește pentru măsurile luate de D. Ștab căpitan contra culpabililor nu am absolut nici o cunoștință.*

*II) Tot în acea noapte, pe la ora 12<sup>00</sup>, am primit reclamația unui cârciumar evreu, cum că soldații infanteriști dela casa D. Batșilder [?], ajutați de patrule, au furat câteva cofe cu vin din un vas ce-l are înaintea prăvălii, am făcut cunoscut în copie aceasta Dlui Polcovnicu și procedând însuși Dsa în localitate asistat de D. Nicolai Hagi Mihalea care servea de traducător din rusă – Română și vice – versa, a găsit cofa cu vin la soldați, și a dat-o proprietarului, asemenea nu știu ce măsuri s-au luat contra acelor soldați.*

*III) În noaptea de 8 a corentei tot soldați de infanterie a [u] spart casa individului Stan Mihalcea, i-a [u] furat toate obiectele de*

îmbrăcăminte ce le-a avut în casă și în urmă s-a[u] găsit de colegul meu de la Despărțirea I asemenea în ranițele soldaților ruși.

IV) Astăzi un domn din provincie cumpărând mai multe obiecte a fost întâlnit de soldați care după ce l-a[u] bătut i-a[u] luat o căciulă nouă. El spunând adjutanului acestui comisariat să meargă împreună ca să-i urmărească și pe când subcomisarul vroi a da căciula reclamantului, Rușii a[u] lovit pe subcomisar cu pumnii, rupându-i tot o dată tunică și chipiu.

Îndată ce am aflat despre aceasta m-am dus la D. Polcovnic și Dsa delegând pe căpitanul companii (roată) și acesta în fața arătării marturilor invocați de subcomisar a și găsit pe culpabil și l-a arestat.

Însă reclamantul a rămas bătut și furat, subcomisarul bătut și cu hainele rupte, iar soldatul ca satisfacere numai arestul.

În intervalul acesta s-a prezentat un nr. de vreo 50 comercianți și spunând că din cauza furturilor, insulte și bătăi sunt forsați a și abandona casele, a cerut, că întru cât pe timpul ernii i-a ținut în cîfartire, acum fiind cald, D. Polcovnic să reguleze scoaterea soldaților în lagăr.”<sup>187</sup>

În încheierea Raportului, ruga „să bine voiți a solicita locului competent atît în ce privește satisfacerea subcomisarului de oare ce este pentru însuși prestigiul și respectul ce se datorește fii cărui autorități publice, a se pune un capăt acestor fapte destul de regretabile cât și pentru scoaterea soldaților în lagăr...”<sup>188</sup>

La 21 martie 1878, Poliția Orașului Focșani înainta Primăriei Raportul comisarului Despărțirii a III-a, însoțit de rugămintea adresată primarului „să bini voiți de este posibil a interveni pe lângă Dlu Colonel Rusu d-a regula scoaterea tuturor soldaților în lagăr la câmpu, de oare ce în fie care noapte comit atît scandaluri, precum și furturi, cari mult indignează pe cetățeni.”<sup>189</sup>

Neajunsuri și mai mari din partea soldaților ruși sufereau hotelierii din Focșani.

<sup>187</sup> Ibidem, f. 97 verso - 98

<sup>188</sup> Ibidem, f. 98

<sup>189</sup> Ibidem, f. 99

În Memoriul înaintat primarului la 20 aprilie 1878, Nicolae Orărescu arăta edilului orașului că *„Pe lângă toată lumea din oraș care suferă brutalitățile, vexațiunile soldaților Ruși, apoi acei care sânt quarteruiți pe la oțeluri au întrecut ori ce barbarie din timpul Vandalilor și a hunilor. Am doi din acești soldați quarteruiți în încăperile din oțelul meu strada principală, face toate necuviințele de felul descris mai sus, încât dacă nu se va disloca din stabiliment, voiui fi în neputință a măi putea plăti dările către Stat și pe care nu le-am achitat tot din asemenea cauză nici pe anul trecut.*

*Vă rog dar foarte mult, Domnule Primar ca să bine voiți a vă face decât o pomană cu umanitatea și a ne scăpa de asemenea barbari din stabilimentele publice.”* <sup>190</sup>

Cert este că aceste excese erau cunoscute și de autoritățile centrale care, încercau permanent să reglementeze, în spiritul și litera Convenției, diferendele apărute în relațiile dintre cetățenii români și trupele imperiale ruse.

Prin Ordinul nr. 7176, ministrul de Interne transmitea prefectilor comunicarea primită de la colegul său, ministrul de Externe: *„În interesul repedei și regulatei mergeri a lucrărilor relative la incidentele săvârșite în țară prin faptul trupelor Russe, am onoare a vă ruga să bine voiți a da esprese ordine tuturor autorităților ad-tive ca să comunice comisarilor respectivi ori ce urmări făcute în dauna ordinii sau averii publice și private de către aceste trupe pentru ca Dni. Comisari la rândul D.lor să facă cuvenitele demersuri și în caz de imposibilitate, să încunoștiințeze Ministerului sau Comisariatului general și acesta potrivit instrucțiunilor ce au în această privire.”* <sup>191</sup>

Conținutul acestui Ordin era făcut cunoscut, la 27 aprilie 1878, de către prefectul de Putna primarului orașului Focșani.

În pofida acestor eforturi ale autorităților centrale și județene de a asigura relații civilizate între populație și soldații imperiali, excesele rușilor continuau.

---

<sup>190</sup> *Ibidem*, f. 123 - 123 verso

<sup>191</sup> *Ibidem*, f. 132

La 9 mai 1878, iconomul Ioan Chiriac se plângea primarului că fiica sa Marghioala, închiriasse, la „îndemnarea și stăruința” comisarului Potop de la Despărțirea I casele ei pentru a se instala o cancelarie rusească.

Termenul de închiriere fusese depășit, chiria nu fusese plătită de ruși, iar aceștia se mutaseră în alt loc.<sup>192</sup>

Prefectul de Putna se adresa primarului orașului Focșani, la 13 mai 1878, arătând că „*Sunt informat că pahonții\* de ham caili în partea sudică a orașului și pascu islazul care este al orășenilor, de asemenea se vede ridicându-se în dreptul movilei, magazii pentru proviziuni Rusești.*

*Vă invit, Dle Primar, ca prin mijloacele Dlui Polițaiu al orașului, să împedecați atât pe pahonți cum și orice trupă de a paște cu caili loru islazul orașului. În același timp îmi veți referi dacă aveți cunoștință și cu ce autorizare s-au clădit acele magazii.*”<sup>193</sup>

În iunie 1878, comisarul Culorii Albastre a verificat plângerile lui Iancu Pastia și Ruscu Ganciu, referitoare la stricăciunile provocate caselor închiriate soldaților ruși.

În cazul lui Ruscu Ganciu, acesta a închiriat rușilor, din 5 decembrie 1877, o prăvălie și o odaie situate în Strada Sârbească. Artileriștii ruși le-au transformat pentru nevoile lor în magazie de muniție și cancelarie, dar le-au adus într-o stare deplorabilă care au obligat pe proprietar să facă reparații în valoare de 100 franci. Până la 6 iunie 1878, rușii îi datorau costul reparațiilor și chiria de 50 de franci pe fiecare lună. La verificarea celor reclamate, comandantul rus al Bateriei de Artilerie a refuzat să asiste la anchetă.<sup>194</sup>

Din data de 25 decembrie 1877, soldații ruși din Regimentul 48 de Rezervă au ocupat beciul casei lui Iancu I. Pastia, situată pe Șoseaua Națională, bariera București. După ei au venit soldați din Bateria a 4-a Artilerie cu căruțele cu cai. Aceștia au dărâmat pereții și au cărat cărămida în lagărul lor situat în afara Focșanilor.

<sup>192</sup> *Ibidem*, f. 141 verso

\* **pahonț** = soldat căruțaș rus

<sup>193</sup> *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1878, f. 58

<sup>194</sup> *Ibidem*, f. 75 - 75 verso

Din Procesul – verbal întocmit la 11 iunie 1878 de subcomisarul Culorii Albastre, deplasat la fața locului și care era însoțit de martori și experți, rezultă că totalul distrugerilor se ridica la suma de 5.000 lei.<sup>195</sup>

Comisarul Despărțirii a IV-a, Culoarea Albastră, a verificat la 8 iunie 1878 plângerea lui Ion Drăgulin. Acesta a închiriat rușilor două camere și o sală, unde au fost instalate ateliere de stolerie și fierărie, la care lucrau 11 soldați din bateriile staționate în Focșani.

Rușii i-au ocupat casa între 1 noiembrie 1877 – 15 mai 1878. Din data de 31 ianuarie 1878 și până la 15 mai 1878 când s-au mutat în lagărul situat pe imașul orașului, rușii nu i-au mai plătit nimic, lăsându-i casele într-o stare jalnică. La constatarea făcută la fața locului „s-au văzut sala de intrare și două camere care toți pereții din juru împrejuru dărâmați până la cărămidă, două sobe stricate cu desăvârșire, pe dinafară cât ține prinderea acelor două camere, pereți crăpați prin toate părțile și pă uni locuri căzuți”<sup>196</sup>

Experții care îl însoțeau pe comisar au declarat în unanimitate „că costul ruinării este de trei sute franci și chiria pe trei luni și jumătate după prețurile corente pentru două odăi și o sală costă una sută șaptezeci și cinci franci, pe aceleași trei luni și jumătate, care în totul făcându socotiala a ruinii și a chirii este suma de patru sute șaptezeci și cinci franci.”<sup>197</sup>

Într-un Memoriu înaintat primarului orașului Focșani la 19 iulie 1878, Anica Profiriu reclama faptul că soldații ruși de la Spitalul Cazarmei pășunează vitele pe imașul ei, fără a plăti nimic și i-au produs însemnate stricăciuni și pe pământul unde semănase în.<sup>198</sup>

Întors din Campania de peste Dunăre, în august 1878, G. Șerbănescu din Focșani a avut surpriza neplăcută să-și găsească casele de pe șoseaua ce mergea la Cazarma Statului „plină cu cai rusești făcute grajdii și aduse într-o stare foarte deplorabilă,

---

<sup>195</sup> Ibidem, f. 76 - 77

<sup>196</sup> Ibidem, f. 82 - 83

<sup>197</sup> Ibidem, f. 83

<sup>198</sup> Ibidem, f. 92

*pardoselile stricate, zidăria asemenea surpată, în fine în toate părțile ruină.*”<sup>199</sup>

După estimările proprietarului, distrugerile și chiria restantă se ridicau la suma de 40 napoleoni.

La 19 august 1878, subcomisarul Culorii de Roșu, împreună cu trei martori și experți, încheiau Procesul – verbal de constatare a stricăciunilor făcute de ruși la biserica părăsită de pe strada Mălureni, la locul numit Hanul Călugărului, Culoarea de Roșu. Soldații ruși staționați în lagărul situat pe malul Milcovului au dărâmat în mai multe rânduri bucăți din zidul bisericii.

Aceasta și terenul împrejmuitor fuseseră donate de fostul proprietar Comunei urbane Focșani. În momentul anchetei, rușii erau deja plecați din lagăr, așa încât Primăria a rămas cu stricăciunile.<sup>200</sup>

Distrugerea gardurilor era un lucru obișnuit pentru soldații ruși. Numeroși proprietari din Focșani au reclamat acest lucru. Elena Flea care avea case în apropierea maidanului numit Petrele de moară din Culoarea Albastră, reclama la 6 februarie 1878, distrugerea zaplazului de către soldații ruși, din care cauză îi intrau în grădină vitele orașenilor.<sup>201</sup>

La fața locului s-au deplasat subcomisarul Culorii Albastre însoțit de trei martori care au constatat distrugerile făcute de ruși și le-au estimat la cel puțin 300 lei.

Din ancheta subcomisarului Gheorghe Ștefan Simionescu, de la Culoarea Galbenă, Despărțirea a III-a, ofițer al Poliției judecătorești, s-a constatat că din gardul împrejmuitor al locuinței lui Toader Mateescu, rușii din Regimentul de telegrafiști i-au ars 500 de scânduri.<sup>202</sup>

Comandantul rus a refuzat să răspundă de ceea ce făcuseră soldații din subordinea sa în timpul celor două nopți și o zi cât au staționat în Focșani.

<sup>199</sup> *Ibidem*, f. 96

<sup>200</sup> *Ibidem*, f. 98 – 98 verso

<sup>201</sup> *Ibidem*, f. 6 – 7 verso

<sup>202</sup> *Ibidem*, f. 2 – 2 verso

Guardul general silvic al județului Putna l-a informat pe primarul Focșanilor că administratorii Domeniilor și Pădurilor Statului, prin Ordinele nr. 18.476 și 27.459 l-au încunoștiințat că trebuie să meargă la comisarul român atașat pe lângă armata imperială rusă pentru a da detalii „*asupra deteriorărilor făcute în pădurile statului de numita armată, despre care s-au format acte la timp.*”<sup>203</sup>

La 6 iunie, 1878, locuitorii Trifan Pușcașu, Vasile Dobrin, Constantin Tudoranu, Ion C. Secară, Ioniță Munteanu, Ghiță Coman și Arghir Dumitru, din Culoarea Galbenă și Verde din Mahalaua Ocolului, într-o petiție adresată prefectului se plâneau că „*de la venirea rușilor și până astăzi avem în cfartiru soldași ruși cu cai, care ni-au cauzatu cele mai multe stricăciune, zaplazuri și grașdurile ce le avem.*”

*Ba avea mai multu și gunoi ce-l fac îl lasă grămadă, încât aeru să infectiază. Am reclamatu Dlui primaru și ne-au datu orden către poliție și poliția ne spune că noi să-i gonim cu pari, cu ce ne va sta în puțină.*”<sup>204</sup>

Din documentele de arhivă rezultă că au existat și situații, într-adevăr mai puține, în care rușii au recunoscut pagubele cauzate unor cetățeni din Focșani și au plătit despăgubirile. Este cazul lui G. Nicolăiță care a primit 281 franci și 60 bani în ruble argint, Calliopei Nicolaide (80 franci în ruble de argint), Elenei Frunză (224 franci în ruble de argint), Mariei Russu (20 franci și 60 bani în ruble de argint) etc.<sup>205</sup>

Beneficiind de sprijinul comisarului Ștefan Măicănescu, locuitorului G. Pruncu rușii i-au reparat gardul caselor sale (15 octombrie 1877).<sup>206</sup>

La insistențele Comisarului General Român și ale Comisarului Special de la Galați, autoritățile militare ruse încercau, măcar formal, să coopereze cu cele civile române în cercetarea și rezolvarea conflictelor ce apăreau între ruși și români.

---

<sup>203</sup> *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1878, f. 197

<sup>204</sup> *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1877, f. 62 verso

<sup>205</sup> *Ibidem*, f. 112 – 112 verso

<sup>206</sup> *Ibidem*, f. 112 verso

La 12 mai 1878, Prefectura informa Primăria Focșani că „*Dl. Comisar al Comandantului cap al armatei Imperiale îmi comunică că delegații Ruși au fost autorizați tot de-o dată a cerceta împreună cu Dvs. conflictele ce s-ar ivi în cercomscripția Dvs. între autoritățile noastre și cele Ruse.*

*Primind ordinele Ministerului afacerilor streine... am onoare a vă comunica că sunteți autorizați a cerceta împreună cu delegatul Rusu deferitele conflicte survenind între autoritățile Ruse și Române.*”<sup>207</sup>

Când rușii au trebuit să părăsească lagărul din Focșani, comandanții lor, contrar firii și năravurilor soldaților ruși, probate pe toată durata trecerii sau cantonării în Focșani, au simțit nevoia să invite pe primarul orașului Focșani pentru o despărțire civilizată.

Prefectul a fost informat prin Adresa din 29 iunie 1878 de către primarul urbei, de modul cum s-a desfășurat acest moment emoțional: „*Adjotantul Dlui Comandante a oștirilor Imperiale m-a invitat și am mers în lagăr, pentru a asculta câteva vorbe pe care le traduc: „Amândoi, Noi, șefii de artilerie și infanterie înaintea Dsale capul orașului, mărturisim recunoștința care este faptul fiecăruia nobil. Arătați tuturor orașenilor desăvârșita noastră mulțămire pentru buna primire ce ne-a datu cu găzduirea în timpul ernii și primăvara. Arătați asemenea mulțumirile noastre tuturor autorităților locale, care ne-a[u] înlesnit și ne-a[u] dat concursu la trebuințele noastre. Fiți vă rog interpretul nostru înaintea guvernului României.*

*Iubiții noștri aliați și în spicieal Domnului Ioanu Brăteanu, ministrul de Interni că circulara Domnii sale din 13 aprilie a avut efecte plăcute.*

*În urma acestor cuvinte, atâtu șefu câtu și toți officieri[i] ridicând un toast s-a pronunsat ast-fel:*

*„Să trăească Prințul Românu! Să trăească M. Sa Dnu, să trăească Ministerul actual.*

*Noi plecăm din Focșani și rămâneți sănătoși!”.* <sup>208</sup>

<sup>207</sup> Ibidem, dosar nr. 6 / 1878, f. 59 – 59 verso

<sup>208</sup> Ibidem, dosar nr. 7 / 1878, f. 180 -181 verso



Primarul a comandat la Tipografia Samolada 200 exemplare din „*Anons. Adio lăsat în Focșani de oștirile Imperiale ruse care a[u] ernet și acuma s-a[u] dusu*”, făcut public la 2 iulie 1878.<sup>209</sup>

Focșănenii, cu numai două decenii în urmă, trăiseră o experiență la fel de dureroasă cauzată de soldații garnizoanei austriece, compusă din croați, ale căror excese brutale au degenerat în ciocniri sângeroase cu dorobanții.

La apusul soarelui nu se mai arăta țipenie de om pe stradă, iar bătrânii spuneau că de la năvălirile tătare nu s-a mai pomenit așa ceva.<sup>210</sup>

\* \*

\*

Abuzurile și excesele armatelor imperiale ruse au lăsat urme adânci în amintirea focșănenilor.

Cu greu, acestea au fost estompate, uitate chiar odată cu momentele înălțătoare trăite în anii 1877 – 1878.

Proclamarea Independenței și cucerirea ei pe câmpurile de bătlie a fost înțeleasă și de focșăneni ca cea mai importantă etapă a cuceririi suveranității depline a statului român.

În fața împlinirii acestui deziderat, nici o suferință, nici o tristă amintire nu-și mai găseau locul în sufletul și conștiința lor.

Consfințită, întărită și apărată la Plevna, Rahova, Vidin și Smârdan, în vara și toamna anului 1877, Independența României avea să fie impusă Imperiului Otoman și recunoscută de puterile europene prin Congresul de la Berlin din 1 / 13 iunie – 1 / 13 iulie 1878.

---

<sup>209</sup> *Ibidem*, f. 181 verso

<sup>210</sup> I. Nistor, **Ocupația austriacă în Principate (1854 – 1857) după rapoartele lui Coronini**, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 51